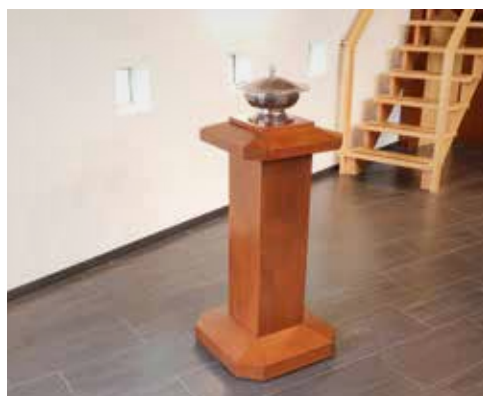

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

SAAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Boskoop

27/12/2018
jaargang 97

nr **13**

Als oud-ouderling D. van Dorp (1916-2002) uit Boskoop in 2002 op zijn leven terugblijkt, roept hij daarbij een voorval uit zijn kindertijd in herinnering, dat plaatsvond op de oudeRlijke boerderij in Zoetermeer: 'Mijn ouders waren erg op ds. G.H. Kersten gesteld. Die kwam veel bij ons thuis. Vader was diaken. Ds. Kersten was onze consulent en als hij 's zondags bij ons moest preken,

kwam hij soms 's zaterdagsmorgens al bij ons. Dan dronk hij eerst een bakkie en wilde dan het land bekijken. Hij was een echte heer, maar hij hield toch van het boerenleven. Ik herinner me nog, 'k was toen een jaar of vijf, dat ik eens meeding. Ik gaf toen een schop tegen een bos brandnetels. Ds. Kersten kreeg tranen in zijn ogen. 'Die staan er nu om mijn zonden', zei hij. 'k Vergeet dat nooit.'

De slaap geweken

De koning kon niet slapen. God hield hem wakker. In de uren van die nacht werd alles van de geschiedenis weer eens naar voren gehaald. Zo zullen er ook in deze laatste dagen van het jaar in veel gezinnen de herinneringen worden opgehaald.

In denzelfden nacht was de slaap van den koning geweken; en hij zeide dat men het boek der gedachtenissen, de kronieken, brengen zou, en zij werden in de tegenwoordigheid des konings gelezen.
Esther 6:1

Sommige herinneringen zijn heel pijnlijk door de grote slagen die gevallen zijn. Andere zijn verblijdend door wat we in het achterliggende jaar kregen: een huwelijk, kinderen, gezondheid, promotie. Maar er is nog een ander boek van gedachtenissen waarin ook dit jaar weer veel is bijgeschreven. Dat is het boek dat God bijhoudt. Laten we daarover samen eens wat nadenken.

God heeft natuurlijk geen boek nodig. Hij drukt Zich uit in voor ons begrijpelijke taal. Zo spreekt Hij over 'de boeken die geopend worden' (Openb. 20). Wat zou er dit jaar allemaal in dat boek bijgeschreven zijn?

Ijdele woorden

Gemiddeld denkt een gezond mens zeventigduizend gedachten per dag! Dat zijn veel woorden die we niet eens uitspreken. Toch zegt Jezus ook over de uitgesproken woorden: 'Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelfde zullen rekenschap geven in den dag des oordeels' (Matth. 12:36). In Lukas 12:2 maakt de Heere het haarscherp duidelijk: 'En er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet zal geweten worden'.

Al dat geroddel over elkaar staat dus in dit boek, maar ook het feit dat we die nare dingen dachten! Die woordenvloed aan de telefoon of via sociale media! Hij hoorde ook de beloften die we aflegden: 'Zeg, ik kom gauw nog eens langs, hoor!' 'Reken er maar op, ik zal je zeker in het gebed gedenken!' 'Wat denken we?' 'Zal het

ds. A.T. Vergunst,
Waupun (VS)

goed zijn als Hij u zal onderzoeken?' (Job 13:9). Onze woorden alleen al zijn genoeg om ons voor eeuwig buiten te sluiten. Laten we daar eens wat over wakker blijven!

Het zullen niet alleen woorden zijn die God in het oordeel brengt. Ook de daden zullen langskomen: Net doen alsof je iemand niet zag. Het goede boek dat we ongelezen lieten, terwijl we op internet vele uren konden surfen langs allerlei nietsnuttige dingen. Lang opblijven voor de gezelligheid, terwijl Zijn dag grotendeels wordt weggeslapen. Opgewonden doen over voetbal, of over een beetje meer belasting betalen, terwijl de nood van de armen ons koud laat. Alles komt in dat boek van Gods gedachtenis. En dan te lezen 'welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken' (Rom. 2:6).

Alles komt in dat boek van Gods gedachtenis. En dan te lezen 'welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken'

Stinkende druiven

De Perzische koning hoorde het goede wat Mórdechai had gedaan. Zo staat er ook heel veel in het grote boek van God over het goede dat Hij voor ons gedaan heeft. Dat houdt God ook heel precies bij. Hoor Hem maar de vraag stellen: 'Wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht dat hij goede druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht?' (Jes. 5:4). Iedere boer begrijpt zulke taal. Er is zoveel geïnvesteerd en zoveel tijd gestoken in het gewas en dan niets anders dan stinkende vruchten! God gebruikt zulke taal om Zijn wil heel dicht bij ons te brengen. Laten we deze dagen nog eens teruglezen in Gods boek van gedachtenissen. Ahasvéros werd ineens geconfronteerd met het feit dat iemand in zijn koninkrijk hem voor de dood had behoed, zonder dat die man daarvoor was erkend. Deed God zo ook niet met ons? Nee, niet met állen rondom ons. Ouders verloren kinderen, kinderen verloren hun ouders. Huwelijken zijn verbroken, door de dood, sommige anderen door ontrouw en echtscheiding. Maar wij zijn nog bij elkaar, we hebben el-

In dit nummer

4 Ooggetuigen van Zijn heerlijkheid

8 'En de jaarcirkel is ten einde...'

24 Wijzen uit het oosten

- 2 De slaap geweken
- 3 De zesde bedde in het Gebed des Heeren [51]
- 5 Een onuitputtelijke Bron
- 6 De Engel des HEEREN [6]
- 7 Dichterbij Dordt [48]
- 9 Mensen van de dag
- 10 Onze redactiesecretaris vertrekt...
- 10 Gedicht
- 11 Terugblik op ons kerkelijk leven in 2018
- 15 Commentaar: Verslaafd
- 16 Boekennieuws
- 17 Jeugdtribune
- 18 Kerknieuws
- 18 Kerkdiensten

kaar nog. Waarom? Het was Gods hand die ons bewaarde voor de verwoestende dood of voor de zonde. Hoe vaak zijn we net zo vergeetachtig als die koning van Perzië?

Als je daar eens wat verder over nadenkt, dan duizelt het je. Hoe vaak heeft God ons niet goedgeaan in het achterliggende jaar en we hebben het niet eens opgemerkt! Iemand sprak een bemoedigend woord! Een ander liet je weten dat je toch niet vergeten was. Een derde legde alles even aan de kant om echt naar je te luisteren. Al het goede komt van Boven! Hij overlaadt ons dag aan dag, met Zijne gunstbewijzen!

Wie is het Die ons geweten laat spreken als er weer een verleidend beeld of verleidende gedachten langskomen? Waar komen toch de woorden vandaan, als die tot onze bemoediging spreken: 'Welgelukzalig is de man die niet wandelt in den raad der goddelozen...' (Ps. 1:1a). Hoe vaak heeft Hij ons bewaard voor de duivel en zijn handlangers, die dag en nacht deze wereld verleiden en onveilig maken? Wie was het Die over ons waakte, terwijl wij sliepen of dromend door het land reden? Wie is het Die ons land nog ordelijk houdt met enige stabiliteit en Die de grenzen bewaarde voor de vijanden? Dat alles komt van Gods hand.

De klop op de deur

Maar er is nog meer wat in dit boek van Gods daden staat. Hoeveel keer staat het in Zijn boek, over het jaar 2018, dat Hij op de deur van de mensenziel heeft geklopt met de roep: 'Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop' (Openb 3:20)? Hoe vaak heeft Hij een gezant gestuurd die in Zijn Naam sprak: 'Wij bidden van Christuswege: Laat u met God verzoenen' (2 Kor. 5:20)? Eenmaal gaat God Zijn boek teruglezen voor ons oor. Zal er aan het einde staan: 'Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden' (Luk. 15:21)?

Nog is er de tijd om terug te keren! Daarom sluiten we aan bij Paulus: 'En wij als medearbeidende, bidden u ook, dat gij de genade Gods niet tevergeefs moogt ontvangen hebben. Want Hij zegt: In den aangenaamsten tijd heb Ik u verhoord, en in den dag der zaligheid heb Ik u geholpen. Zie, nu is het de welaangename tijd, zie, nu is het de dag der zaligheid' (2 Kor. 6:1, 2).

Thomas Watson

Uit: "Het Gebed des Heeren" van Thomas Watson (uitg. Gebr. Koster, Barneveld, 1999).

De zesde bede in het Gebed des Heeren [51]

'En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.'

B. 'VERLOS ONS VAN DEN BOZE' (vervolg)

5e. Beschouw hoe de zonde alleen genezen kan worden. Het heeft veel gekost om de zonde weg te nemen; de schuld der zonde kon alleen weggenomen worden door het bloed van Christus. Hij, Die God was, moest sterven en een vloek voor ons gemaakt worden, voordat de zonde vergeven kon worden. Wat is de zonde afschuwelijk, zodat geen engel of aartsengel, en ook niet alle machten in de hemel de vergeving der zonden konden teweegbrengen, maar alleen het bloed van Christus.

O, die zielenstrijd en dat lijden van Christus! Wat Zijn lichaam betreft: Zijn hoofd werd gekroond met doornen, Hij werd in Zijn gezicht gespogen, Zijn zijde werd doorstoken met een speer, Zijn handen en voeten werden doornageld. Zijn hele lichaam was één wond! Hij leed ook in Zijn ziel: 'Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe' (Matth. 26:38). Hij heeft een bittere beker gedronken, vermengd met de vloek, wat veroorzaakte dat Hij, hoewel Hij geheiligd was door de Geest, ondersteund werd door Zijn Godheid, en vertroost werd door de engelen, droppels bloed zweette en aan het kruis uitriep: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten'.

6e. Beschouw de zonde in haar treurige gevolgen en zij zal het afschuwelijkste en allergrootste kwaad blijken te zijn. 'De bezoldiging der zonde is de dood' (Rom. 6:23), dat is 'de tweede dood' (Openb. 21:8).

II. In bijzondere zin bidden wij verder: 'Verlos ons van den boze.' Wij bidden om verlost te worden van de boze in drieërlei opzicht:

- 1e. Van het kwaad in ons hart, dat wij een boos, ongeloofig hart noemen (Hebr. 3:12).
- 2e. Van het kwaad dat van de satan komt, die 'de boze' wordt genoemd (Matth. 13:19).
- 3e. Van het kwaad in de wereld, die wij 'de tegenwoordige boze wereld' noemen (Gal. 1:4).

1e. In deze bede bidden wij om verlost te worden van het kwaad in ons hart, opdat het ons niet tot zonde verleide. Het hart is een vergiftigde fontein, waaruit alle dadelijke zonden voortvloeien. 'Van binnen uit het hart der mensen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoerijen, doodslagen' (Mark. 7:21). Elke zonde begint in het hart.

2e. In deze bede bidden wij om verlost te worden van het kwaad dat van de satan komt. Hij is 'de boze' (Matth. 13:19). Hij was de eerste die het kwaad uitdacht. Hij hitst op om kwaad te doen. Hij is een rusteloze tegenstander en slaapt nooit. De duivel vergenoegt zich erin als er zielen verloren gaan. Wat is toch dit gebed noodzakelijk: 'Verlos ons van den boze'.

3e. In deze bede bidden wij om verlost te worden van het kwaad in de wereld. Het is een wereld die verontreinigt, die het goede tegenstaat, die vijandig is, die vol bedrog is en die alle rust ontnemt. 'Hebt de wereld niet lief' (1 Joh. 2:15).

(slot)

Ooggetuigen van Zijn heerlijkheid

‘En wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader...’

Johannes 1:14c

Christus kwam naar deze wereld, maar de wereld heeft Hem niet aangenomen.

Het is ongetwijfeld een zoete herinnering geweest voor Johannes. Niet alleen dat God Zijn belofte heeft vervuld in de zending van Zijn Zoon, maar ook omdat Johannes kan zeggen: ‘En wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd!’

ds. E. Bakker,
Veen

Daarmee roept Johannes uit: dat gezegende heilsfeit kwam en komt ook mij ten goede. En in het licht van vers 11 (‘Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen’) is dat een bijzonder wonder. Christus kwam naar deze wereld, maar de wereld heeft Hem niet aangenomen. Ook het oude bondsvolk heeft Hem niet aangenomen en van dat volk maakte Johannes deel uit!

Het was Goddelijke liefde dat de Zaligmaker naar deze goddeloze wereld wilde komen. Het zou rechtvaardig zijn geweest als Hij het hele menselijk geslacht in de diepe doodstaat had laten liggen. Maar o wonder, God vervult Zijn belofte. En het grootste wonder voor de apostel is: ook in mijn persoonlijke leven. Juist toen het ervaren moest worden dat de bijl aan de wortel van zijn levensboom lag. Juist toen de wetsprediking van Johannes de Doper hem als een strafwaardige zondaar deed

buigen onder God. Het ogenblik waarop een ziel al het zijne moet en mag verliezen, alles wat geen grond is en de dood als de rechtvaardige straf voorhanden scheen. Toen heeft het vleesgeworden Woord Zich aan Johannes en zijn medediscipel Andréas willen openbaren!

Aan Zijn voeten

Aangewezen door de voorloper en getrokken door Jezus Zelf mochten ze aan Zijn voeten zitten. Daar is ieder woord dat Jezus sprak honing voor de ziel geweest. Daar heeft Johannes Zijn gedaante mogen zien en heerlijkheid in Hem mogen aanschouwen. Nee, niet alleen van horen zeggen, maar met eigen ogen gezien. Met geloofsogen mogen zien. Want het natuurlijke oog ziet in Christus geen gedaante noch heerlijkheid.

Johannes mag zeggen: Wij zijn ooggetuigen van Zijn heerlijkheid. Wij hebben gezien dat Jezus de vervulling van Gods be-

lofte was, dat Hij als een lam ter slachting is geleid en dat Hij in die onbegrijpelijke en peilloos diepe weg Zijn leven heeft gegeven tot een rantsoen voor velen. Maar ook dat Hij veel meer was dan gewoon mens. Door het geloof heeft hij gezien dat Jezus ook de Goddelijke natuur heeft. Van hetzelfde Wezen als de Vader: ‘een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader’. Ook dat kan alleen door een geschonken geloof worden gezien. Want anders zien we in Hem niets anders dan de Joden in de dagen van Johannes: een mens in de gestalte van een dienstknecht en in het gunstigste geval een profeet met bijzondere gaven van welsprekendheid door wie God ook allerlei genezingswonderen wilde verrichten. Maar Hem als Gods Zoon erkennen, dat kan alleen door een geschonken geloof!

Dat bleek later maar al te zeer toen men Jezus vroeg of Hij de Zoon van God was en Hij daar bevestigend op antwoordde. O, wat een blinde vijandschap openbaarde zich toen. Zijn doodvonnis werd door de Joden uitgeroepen. Wat heeft Johannes en wat hebben de andere discipelen toch on-eindig veel meer in Hem gezien! Ja, zelfs de hoofdman bij het kruis zei: ‘Waarlijk, Deze was Gods Zoon’. En Johannes en de discipelen hebben Gods stem gehoord toen Hij sprak: ‘Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb!’

Johannes en de discipelen hebben het gehoord en geloofd. In de aangewezen Zoon hebben zij heerlijkheid gezien. In de Zoon van God hebben zij de deugden van God zien schitteren. O, wat een liefde klonk er in die woorden door! Liefde vanuit de eeuwige vrede raad Gods. Reeds daar wilde God Zijn eniggeboren Zoon geven. En op Zijn tijd mochten arme en in zichzelf zo ongelukkige zondaren de heerlijkheid van Gods eniggeboren Zoon aanschouwen. Wat een heerlijkheid zagen de herders in het Kind in de kribbe! O wonder: Hij hun Zaligmaker! Er staat van die herders geschreven: ‘en de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was’. Ze zijn teruggedaan naar hun kudde en onderweg verheerlijkten en prezen zij God over al de heerlijkheid die zij in Gods eniggeboren Zoon gezien hadden.

Wat een onmisbaar voorrecht om met de herders de eniggeboren Zoon van God in Zijn heerlijkheid te mogen aanschouwen en de hemelse zaligheid in het hart te mogen gevoelen.

Een onuitputtelijke Bron

‘...vol van genade en waarheid’

Johannes 1:14d

Nadat Johannes in vers 14 heeft gesproken over de ‘vernederings’ van het Woord en de ‘heerlijkheid’ van het Woord, spreekt hij nu over de ‘volheid’ van het Woord.

ds. P.D. den Haan,
Tholen

In vers 14 gaat het over een aanschouwen van de heerlijkheid van het Woord. Dit aanschouwen betekent: met grote aandacht en achting kijken, of met een bovennatuurlijke indruk ernaar staren. Zoals het intensief kijken naar een schilderij, waardoor de bedoeling van de schilder duidelijk wordt. Dit aanschouwen van de heerlijkheid van het Woord is het werk van de Heilige Geest. Met als gevolg dat door het geloof wordt gezien dat het Woord ‘vol van genade en waarheid’ is.

De Bron is vol en raakt nooit leeg

Wat betekenen de woorden ‘vol van genade en waarheid’? Een antwoord op deze vraag vinden we in de Schrift. Hier legt de Schrift zichzelf uit. We lezen in vers 16: ‘En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade’. In dit vers lezen

we de eerste betekenis van het woordje ‘vol’. Het gaat over een volle Bron die nooit leeg raakt. Een onuitputtelijke Bron van genade. Waaruit de ene genade op de andere genade in overvloed voortkomt. Een volle Bron voor een lege zondaar!

De Bron is de vervulling van de wet

Daarmee is echter nog niet alles gezegd. Want we lezen in vers 17: ‘Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden’. In dit vers lezen we de tweede betekenis van het woordje ‘vol’. Het gaat over een volle Bron die vervult wat is beloofd. Een volkomen vervulling van de wet door Mozes gegeven. De woorden in vers 17a zien op de gebeurtenis bij de Sinaï waar de HEERE Zijn genadeverbond aan het volk openbaarde in het geven van de wet der

zeden (de tien geboden) en de wet der ceremoniën (eredienst, offers, e.d.). De wet der zeden die volkomen gehoorzaamheid eist en degene vervloekt die niet aan deze eis voldoet. En de wet der ceremoniën die een drie-enig God in de heerlijkheid van Zijn deugden en Christus als Middelaar uitbeeldt. Zo rijk en toch zo verborgen.

De Bron vol van genade en waarheid

Nu is het Woord vleesgeworden en dat Woord is vol van genade en waarheid! Vers 17b zegt het met andere woorden: ‘de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden!’ Anders gezegd: ‘de genade en de waarheid zijn tot stand gekomen door de komst en het werk van Jezus Christus. De woorden ‘genade’ en ‘waarheid’ hebben dus te maken met de wet door Mozes gegeven. Zo komen we op de betekenis van deze woorden. De onuitsprekelijke genade, voortgekomen uit het middelaarswerk van Christus, wijst op de verlossing van onder de vloek van de wet der zeden. De onuitputtelijke Bron vol van genade is het einde van de wet. Terwijl de uitverkoren zondaar denkt verloren te moeten gaan vanwege de vloekende wet (Gal. 3:10), wordt ze door de Heilige Geest geleid tot de Bron vol van genade!

Bij deze Bron verstomt het vloeken van de wet en mag de zondaar in stilte staren naar de volheid van Gods genade in Christus Jezus. Daar wordt het Kind door het geloof omhelsd, iets van de vrede met God geproefd en het hart met dankbaarheid bezet. Want in dit Kind wordt de wet der ceremoniën vervuld. Dit Kind is in Zijn komst de Bron vol van waarheid. Hij komt tevoorschijn, omgeven met het licht van het getuigenis van de profeten uit het Oude Testament. De belofte wordt werkelijkheid. De Beloofde wordt de Gekomene. De verborgen Zaligmaker wordt een geopenbaarde Zaligmaker. Het horen wordt zien. Dan zal de uitverkoren zondaar roemen in de trouw en waarheid van een drie-enig God.

Wanneer het adventsvolk wordt gebracht bij deze Bron, wordt niet alleen het wonder van Gods genade gesmaakt, maar ook de waarheid van Gods beloftewoord beleefd. Waardoor een arme zondaar door het geloof mag zeggen: ‘en dat ook voor mij’. Hebt u al mogen putten uit deze Bron? Wat een wonder, deze Bron raakt nooit leeg! Iedere keer weer blijkt er een overvloed van genade te zijn voor de grootste der zondaren. Er is bij deze Bron zo’n overvloed dat ook u/jij nog zalig kan worden.

Het gaat over een volle Bron die nooit leeg raakt.

De Engel des HEEREN [6]

De Zaligmaker

ds. C. Hogchem,
Genemuiden

Drie mannen kwamen tot Abraham en aten in zijn tent. Ook de voornaamste van hen, de Engel des HEEREN. Eeuwen later werd Jezus met Zijn discipelen ontvangen door Martha in haar huis, alwaar zij Hem en hen een maaltijd bereidde.

van alle kinderen der mensen (Joh. 2:25, 1 Kon. 8:39).

Petrus en Johannes vroegen aan hun Meester waar Hij wilde dat zij het Pascha zouden bereiden. Toen antwoordde Hij hen dat zij in Jeruzalem een man zouden ontmoeten die een kruik water droeg. 'Volgt hem in het huis waar hij ingaat' (Luk. 22:1). De Heere wist dat die man daarover ongeveer een half uurtje zou lopen. Hij liet het Petrus en Johannes weten. Maar óók Judas die alles aanhoorde. Wees gewaar-schuid Judas, want ook uw weg ken Ik van stap tot stap. Ik weet wel dat u nog niet zo lang geleden naar de overpriesters en hoofdmannen bent gegaan en afgesproken hebt dat u voor dertig zilverlingen Mij zou overleveren. Judas, voor de mensen is dat een verborgen zonde, maar voor Mij niet. Bekeert u van uw boze weg. Maar Judas kende Jezus niet in Zijn waarachtige Godheid en ging door. De zoon der verderfenis ging voor eeuwig verloren. Jezus toonde aan de Samaritaanse vrouw en aan Zachéüs lichtstralen van Zijn alwetendheid en het was hun tot zaligheid. En Simon Petrus mocht - na alles wat er gebeurd was - vol ootmoed belijden: 'Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb' (Joh. 21:17).

Nu is Jezus uitermate verhoogd en nog steeds is voluit de waarheid dat de Zoon des mensen gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren was (Luk. 19:10). Nog steeds zal Hij het gekrookte riet niet verbreken en de rokende vlaswiek niet uitblussen. Nog steeds wil Hij Zich openbaren aan Zijn ellendig en arm volk. Gisteren en heden is Hij Dezelfde en eeuwig door. 'Daarom [zal] Mijn volk, daarom zal het Mijn Naam in dien dag kennen, dat Ik het Zelf ben, Die spreekt: Zie, hier ben Ik' (Jes. 52:6).

De Engel des HEEREN kwam tot Gideon te Ofra, over de eenzame landweg die door het heuvelland vol wijngaarden slingerde. De lendenen omgord en met een staf in de hand (Richt. 6:11, 21). Eeuwen later maakte Jezus Zijn rondwandelingen in ditzelfde glooiende, vriendelijke Galiléa. Ofra lag niet ver van Nazareth waar de Heere opgroeide en waarom Hij Nazarener genoemd werd. Ofra lag ook niet ver van Kana waar Hij water in wijn veranderde, en in de nabijheid van Naïn waar Hij de jongeling uit de dood opwekte.

Het volk Israël werd door de Engel des HEEREN geleid en onderhouden. Hij gaf hen zes dagen in de week het kostelijke manna, waarvan de smaak was als honingkoeken; ze mochten het rapen bij hun tenten. Ongeveer 1400 jaar later heeft Jezus vijf broodjes en twee vissen vernieuwvuldigd tot een overvloedige maaltijd voor vele duizenden.

Twee naturen in enigheid des Persoons

Jezus heeft niet een aangenomen en tijdelijk lichaam, maar is waarachtig mens. Voor eeuwig zijn in Hem de Goddelijke en menselijke natuur verenigd. Twee naturen in enigheid des Persoons, waarvan reeds de vuur- en wolkkolom een prediking was. De Godheid van Jezus was verborgen ach-

Nog steeds zal Hij het gekrookte riet niet verbreken en de rokende vlaswiek niet uitblussen. Nog steeds wil Hij Zich openbaren aan Zijn ellendig en arm volk. Gisteren en heden is Hij Dezelfde en eeuwig door.

ter het voorhangsel van Zijn menselijke natuur. Hij was in diepe vernedering (zie Hebr. 10:20). Voor het natuurlijk oog was er geen gedaante noch heerlijkheid aan Hem. Maar dikwijls blonken de lichtstralen van Zijn Godheid.

- *Zijn almacht* in het genezen van talloze zieken en bezetenen en in het opwekken van doden. Alsook bijvoorbeeld in het bestraffen van de winden en de zee, zodat er grote stilte kwam. Openbarend dat Hij Gods Zoon is, van Wie Ethan gezongen had: 'Gij heerst over de opgeblazenheid der zee; wanneer haar baren zich verheffen, zo stilt Gij ze' (Ps. 89:10).
- *Zijn alomtegenwoordigheid* door op afstand de knecht van de hoofdman over honderd te genezen.
- *Zijn alwetendheid*. Jezus Zelf wist wat in de mens was - Hij alleen kent het hart

Verbitter Hem niet

Groot was het voorrecht dat de Engel des HEEREN voor het aangezicht van Zijn volk heengegaan was (Ex. 23:20). Groot was daarom ook de verantwoordelijkheid van Abrahams zaad: 'Hoed u voor Zijn aangezicht, en wees Zijn stem gehoorzaam, en verbitter Hem niet; want Hij zal ulieder overtredingen niet vergeven' (Ex. 23:21).

Eeuwen later klinkt op de pinksterdag het ontzettende woord van Petrus tot Israël: 'Dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde,

hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood' (Hand. 2:23).

En wij? Wat Paulus schrijft in 1 Korinthe 10 is van aangrijpende ernst: 'En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield. En murmureert niet, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben, en werden vernield van den Verderver. En deze dingen alle zijn hunlieden overkomen tot voorbeelden, en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelke de einden der eeuwen geko-

men zijn. Zo dan, die meent te staan, zie toe dat hij niet valle' (1 Kor. 10:9-12).

Vreest 's HEEREN macht, en dient Zijn
Majesteit;
Juicht, bevend op 't gezicht van Zijn vermogen,
En kust den Zoon, vanouds u toegezeid,
Eer u Zijn toorn verdelg' voor aller o - gen;
U op uw weg tot stof doe wederkeren,
Wanneer Zijn wraak, getergd door uw gedrag,
U, onverhoeds, zou door haar gloed verteren,
Tot staving van Zijn langgehoond gezag.
(Psalm 2:6)

(slot)

RUBRIEK DICHTERBIJ DORDT [48]

Niet anders dan zonde en leugen

400 JAAR - SYNODE VAN DORDRECHT

Uit de DL: 'Zo is dan het geloof een gave Gods; niet omdat het aan de vrije wil des mensen door God wordt aangeboden, maar omdat het de mens metterdaad wordt medegedeeld, ingegeven en ingestort... ja alles werkt in allen, in de mens teweegbrengt beide, de wil om te geloven en het geloof zelf. (3/4, 14). Deze genade is God aan niemand schuldig; want wat zou Hij schuldig zijn aan degene, die Hem niets eerst geven kan, opdat het hem vergolden worde? Ja, wat zou God schuldig zijn, aan een mens die van zichzelf niet anders heeft dan zonde en leugen? (3/4, 15)

alles binnen het kalenderjaar 2018, hebben we daarvan helaas moeten afzien. We hebben daarom na het Voorwoord en Nawoord volstaan met een korte selectie uit de Leerregels zelf. Van hoofdstuk 1 tot de toepasselijke kernzaken in 3/4: hoe Gods verkiezende liefde (hoofdstuk I) in Christus (hoofdstuk II) het geloof en geloven werkt (hoofdstuk 3/4). Daarmee sluiten we nu dus deze rubriek af.

De afgedrukte woorden beginnen met een conclusie: zo is dan... We zien terug binnen dit hoofdstuk, waarin het gaat om de toepassing van de Heilige Geest van Gods vrije genade in

In het kalenderjaar 2018 was de herdenking, dat 400 jaar geleden de Dordtse Synode begon. Daarom hebben we gedurende dit jaar wekelijks met u een stukje uit de Dordtse Leerregels gelezen. Het was vooral te doen om het Voorwoord, de zogenaamde Voorrede, en het Nawoord, het Besluit genoemd. Omdat die het minst bekend zijn.

Het liefst zouden we daarna 'de verwerping der dwalingen' met u doorgenomen hebben. Maar vanwege de wekelijkse beperking van het aantal woorden, en dat

Christus. De kernvraag wordt hier uitvoerig beantwoord: hoe wordt dit nu mijn deel? Hoe kom ik toch bij Jezus? Dan is het antwoord, vrij breed: door middel van het geloof. Helder! Vervolgens stellen we de vraag: hoe kom ik dan aan dit geloof? En dan gaan de wegen nogal eens pijnlijk uiteen. Terwijl we toch heel gewoon de Dordtse Leerregels verder moeten lezen. Het toepasselijke c.q. bevindelijke hoofdstuk 3/4 heeft voor ons toch even groot gezag als de andere? Laten we elkaar hierop eerlijk blijven aanspreken.

Selectief met onze belijdenis omgaan is niet eerlijk. Dat doet me ook enorm pijn! Zég het dan eerlijk, dat je je hiervan - in de persoonlijke en kerkelijke praktijk - distantieert. Zo van 'als ik het had moeten formuleren, had ik het zo niet gedaan'. Dat dient de duidelijkheid en het gesprek. Oprechtheid is toch iets wat je in de kerk van Christus mag verwachten? Wat zegt Dordt dan over geloof en geloven? Dat dit beide uitsluitend het werk van Gods Geest is. In een mens, die van zichzelf niet anders wil en kan dan zondigen. Hoort u de verootmoediging en beleving van onwaardigheid? Van onszelf niets anders hebben dan zonde en leugen, dat is wat! Om je diep en diep weg te schamen. Niets hebben om de Heere te vergelden dan zonde en leugen. Niet wat méé hebben, maar alles tégen. Niet meewerken, maar alleen maar tegenwerken. Dát is en blijft een mens van zichzelf, het voorwerp van vrije genade. De onderscheiding planting en oefening van het geloof, waarop ds. G.H. Kersten in de lijn van dr. Comrie ons wees, is dus gewoon naar onze belijdenis. Niets aparts, filosofisch of eigenaardigs...

Het is alles genadegáve, wat een ruimte!

(slot)

v. A.

‘En de jaarcirkel is ten einde...’

De oudejaarsavond stelt ons als voor Gods gericht; waar alles bezwijken moet wat van den mens is. Nog een enkele dag en de jaarcirkel is ten einde.

Ik bid u, glijdt over die laatste ure niet heen, gelijk gij misschien over geheel het jaar zijt heengelopen, zonder u rekenschap te geven dat uw leven voor de eeuwigheid beslissend is, en toch zoo kortstondig. Want 't is den mens, als leeft hij uit een onuitputtelijke oceaan, totdat ja ongedacht, hij aan 't eind gekomen is, om te ontwaken in de eeuwigheid. God zette u eens stil aan den avond van den laatsten jaardag, en geve u een blik terug te slaan op wat God was voor u en wie gij waart tegenover Hem.

Al Gods daden zijn goedertierenheid. Land en volk spaarde Hij, huis en haard behoede Hij. Hij deed het ons aan niets ontbreken. (...) Niettegenstaande de schuld, die ons volk voor God maakte, was Zijne goedertierenheid tot de bovenste wolken toe. In ziekte droeg Hij; in dagen van rouw hield Hij Zijne vertroosting niet in. Wij zijn nog in het heden der genade tot op die laatste ure. Een vol jaar spaarde en droeg God ons en riep Hij tot bekering door daad en woord.

En wij? Wij hebben de schuld verzwaard. Ons land stapelde de zonde hoger op. En ons huis? Onze zonen en onze dochteren? Onze vrijen en onze dienstbaren? Ai zeg, hoe was ons eigen leven? De laatste ure roept u rekenschap te geven aan Hem,

Die let op waarheid in het binnenste. Op uw ziekbed; in uw vreeze; te midden uwer tegenheden kon u God beloven uw leven te beteren en Hem niet te vergeten. Maar zullen al die beloften thans niet opstaan als getuigen tegen u? Geeft antwoord voor uzelf, of ge den vrede in Christus gevonden hebt; en zoo u dien vreemd is, o, weet dat Gods eeuwig oordeel op u rust. Voor het eerst dan moge uw ziel beseffen dezen oudejaarsavond, dat de eeuwig verdopenis op u rust, en op u rusten blijft, en op u in aller eeuwen eeuwigheid rusten zal, tenzij ge moogt heenvluchten in de vrijstad Jezus Christus. Hoe ontzettend zal uw ontwaken zijn, brooddronken schare, die in zondegejoel alle eeuwigheidsbesef wegdoezelt; maar ook hoe vreselijk uw lot, vrome mens, als uw consciëntie zal ontwaken, wanneer uw valse rust zal worden weggevaagd, en uw onhoudbare gronden worden ontdekt.

Wij beleven ernstige tijden. De wereld doorleeft een crisis. Veranderingen zullen komen, snel en plotseling; niemand weet waarheen de stroom zich wenden zal. Hoe de zondemacht om zich heen zal grijpen. En slaapt gij te midden van die vreselijke crisis voort? Ge hebt een jaar weer doorgeleefd en zult ge straks op dezelfde wijze een ander jaar ingaan? Is dan de eeu-

wigheid die u wacht te licht om uw hart er op te zetten? Zult ge dan tot den einde toe voortrollen op uw hellend pad, totdat ge door Gods gericht zult worden verwezen worden naar den poel des vuurs?

Wij hopen saam den nieuwjaarsdag te vieren. God geve u dat in u alles nieuw worde; dat in uw donkere ziel het licht der behoudenis verrijze. Onze schuld moet in dit leven verzoend worden, door het geloof in Christus Jezus. Een troost is er, dat ik Christus eigen ben naar ziel en lichaam. Helaas, dat heil bleef ook Gods volk zoo zeer bedekt. Ach neen, de eigenschappen van den arme van geest en den hongeren naar de gerechtigheid zijn niet geheel vreemd. Dat kan niet. Doch waar is de vrede en de rust in God? Waar is het vrijgesproken worden van den Vader? Waar is de gerechtigheid onze mantel en Christus' heil ons kleed geworden voor God? Wij zijn bedrukt over onze zonden en bedroefd om onze ongerechtigheid. Wij twifelen of ons werk wel uit God is. Wij zoeken rust, maar vinden niet. Gods recht bleef openstaan en eist voldoening. En dan kan het ons zijn, ook als 't vergankelijk van den tijd ons aangrijpt, of alles nog te kort zal schieten, als het eens sterven wordt.

Hoe lang nog, volk van God, buiten Christus omgedoold? Hoeveel jaren nog in dezelfde, altijd weer dezelfde omstandigheden voortgeleefd, u op de been gehouden? Het worde in u, als bij Jakob, toen een Man kwam en met hem worstelde. Zo grijpe Gods gerechtigheid u aan opdat ge als een verzoende in Christus en overwinnaar door Zijne kracht, het nieuwe jaar moogt ingaan, in het ootmoedig bewustzijn voor tijd en eeuwigheid eens anderen geworden te zijn.

Uit een meditatie van ds. G.H. Kersten (1882-1948), in De Saambinder, 27 december 1923.

Mensen van de dag

‘En wij vliegen daarheen’

Psalm 90:10

Het jaar heeft alweer haast zijn loop volbracht. Het mensdom valt als bladeren af en ieders reis kort op naar 't graf. Mozes zegt het zo: ‘En wij vliegen daarheen’.

J. van 't Hul,
Lieren

De dagen vliegen als een schaduw heen. Het leven is een damp, de dood wenkt ieder uur. Het leven is maar een handbreed, een ademtocht op een ruit. Het wordt even gezien, en is zo weer verdwenen. We zijn als schepen in de nacht. De mens brengt zijn jaren door als een gedachte, zegt Psalm 90. De mens is als het gras. In de morgenstond groeit en bloeit het, 's avonds wordt het afgemaaid waarna het verdort. Alle vlees is als dit gras, of: 'alle vleesch is hoy, en alle syne glorie is gelyk eene bloems des velds'. Op de stroom van de tijd wordt ieders leven meegevoerd naar de stranden van de eeuwigheid. We vliegen door de tijd, we gaan voorbij. De zandloper loopt leeg. Dat is wis en zeker.

Dagen tellen

In Psalm 90 vraagt Mozes aan de Heere het vermogen om dagen te tellen. De da-

De mens bekommert zich om vele dingen die niet houdbaar zijn voor de eeuwigheid. En de tijd keert niet meer terug. Dat is onherroepelijk. Hoeveel tijd is er al niet voorbij, soms verkocht voor een schotel linzenmoes, soms verspild aan hout, hooi en stoppelen.

gen verbeuzelen, dat gaat de mens goed af. Sloven en slaven zit hem in het bloed. Maar dagen tellen, dat is een heilige kunst. De mens kan miljoenen van miljoenen onderscheiden, kan de afstand berekenen die ons scheidt van de maan, maar is nau-

welijks in staat zijn dagen te tellen, zegt Calvijn. Hij noemt het 'een schandelijke domheid als wij er nooit toe komen om de termijn onzes levens te kennen, die toch zo kort is'.

Matthew Henry noemt het 'een uitnemende rekenkunst' om dagen te tellen. 'Zij die dit willen leren, moeten bidden om Goddelijk onderwijs, moeten tot God gaan en Hem vragen om hun door Zijn Geest te leren nadenken, en hun een goed verstand te geven. Wij zullen onze dagen nuttig tellen als ons hart erdoor geneigd wordt tot ware wijsheid'.

Een schaduw en een droom

God heeft de palen van ons leven gesteld en geen mens kan die verzetten. Het leven telt alleen maar af. En wie door genade de heilige rekenkunst heeft geleerd om dagen te tellen, ontdekt onder de streep dat het leven is als een slaap (Ps. 90:5). 'Daarom is voorwaar ons leven niets anders dan een schaduw en een droom, want voordat wij ons er recht van bewust worden dat wij leven, houden we al op te leven' (Luther). Het leven is een gestadige dood. Wij zijn maar mensen van de dag. De mens van een vrouw geboren is kort van dagen en zat van onrust. Het leven is broos, eindig en vergankelijk.

In het licht van de eeuwigheid is de tijd nauwelijks een moment te noemen. Terwijl de maatschappij hyperactiever is dan ooit, is er geen tijd te verliezen. De mens bekommert zich om vele dingen die niet houdbaar zijn voor de eeuwigheid. En de tijd keert niet meer terug. Dat is onherroepelijk. Hoeveel tijd is er al niet voorbij, soms verkocht voor een schotel linzenmoes, soms verspild aan hout, hooi en stoppelen. Wat is er veel ijdelheid der ijdelheden. Verknoeide tijd is kwijt. En een verknoeid leven is zonde voor God.

De tijd uitkopen

Er is geen tijd te verliezen, want de dagen verstrijken. De mens gaat naar zijn eeuwig huis. Het grote afscheid klinkt ons al tegen. En dus zegt Paulus: 'Koopt de tijd uit, dewijl de dagen boos zijn'. Want de tijd is door God geschapen. Het is allemaal genadetijd. En elke dag is een voorbereidingsdag.

'Waarom is de tijd dan zo kostbaar? Omdat het aan je tijdsbesteding ligt, hoe het in de eeuwigheid met je zal zijn' (John Edwards).

'Neem uw kostelijke genadetijd boven alles in acht, want na deze tijd zal er geen tijd meer zijn' (Wulfert Floor).

Onze redactiesecretaris vertrekt...

U weet waarschijnlijk dat de redactie van ons kerkelijk blad bestaat uit vier personen. U kunt dat lezen op de voorlaatste pagina, onderaan. Naast de hoofdredacteur staan daar vermeld: de redacteurs ds. Labee en ouderling J. van 't Hul en als redactiesecretaris onze Ridderkerkse broeder J.J. Verhage. Wat zijn wekelijkse taak is, omschrijft de aanduiding 'redactiesecretaris' genoegzaam. Hij draagt de (eind)verantwoordelijkheid voor al het administratieve werk voor en namens de redactie. Als buitenstaander hebt u waarschijnlijk niet zo'n helder beeld van wat dit allemaal inhoudt. Maar wees ervan verzekerd, dat dit niet gering is. En ook dat dit nauw luistert. Neem alleen al de rubrieken Kerknieuws en Berichten: Wat plaatsen we wel? Wat niet? waarom wel of niet? Inkorten of herschrijven? Hoe communiceer je dat met betrokkenen? Het aanvoelen van, wat wel samenbindend is en wat niet... enz. enz.

Deze taak heeft onze geliefde broeder gedurende vijftien jaar met grote trouw en nauwgezetheid vervuld. We waren er de laatste tijd al bang voor, dat hij met deze taak moest stoppen. Gezien zijn leeftijd en vooral de toenemende zorgen over de gezondheid van zijn trouwe levensgezellin. Aan deze secretariële taak had hij voor zijn gevoel min of meer dagwerk. Hij vervulde die werkelijk met hart en ziel. En nu beëindigen! Dat doet hem pijn, maar ons drieën ook. Zeker ook voor mij persoonlijk was hij een grote steun! Een vasthoudende Zeeuw, van jongs af aan geworteld in het geheel van onze gemeenten. Ook door zijn jarenlange ervaring binnen 'de scholenbond (VGS)'. U begrijpt wel wie de laatste correctie van ons blad verzorgde; wie er - hoe lastig ook - in discussies bijna altijd gelijk had... Juist omdat we wederzijds goed wisten wat we aan elkaar hadden en we samen van harte voor hetzelfde doel stonden, zullen we hem zo missen!

Tijdens ons bezoek dinsdag jl. in het zorghotel van het Maasstadziekenhuis te Rotterdam, waar zijn vrouw inmiddels verpleegd wordt na een heupoperatie, hebben we met hen samen gebeden om Gods zorgende hand en Zijn heiligende genade. Opdat zal blijken zoals we lazen uit de Lofzang van Maria: 'Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijn arm'. Want wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. De Machtige Jakobs erbarme Zich over hen.

Verzoek

Neemt u er overeenkomstig de gegevens in de colofon goede nota van, dat vanaf 1 januari 2019 de taken van vriend Verhage worden waargenomen door redacteur J. van 't Hul. Hij is dus ook het (correspondentie) adres voor kerknieuws en berichten. Vanaf die datum is hij onze redactiesecretaris. Tijdens de maartvergadering van het deputaatschap zal hierover uiteindelijk definitief worden beslist.

v. A.

Het einde

Het jaar is ten einde,
de reis die is verkort.
Ik vatte niet de waarde.
Ik heb zo vaak gemord.

Het jaar ging naar het einde,
't beloofde een zeker land.
'k Begreep niet steeds het oogmerk,
'k zag weinig Gods Vaderhand.

Het jaar moest naar het einde.
Gods raad vereiste spoed.
Opdat wij ons bezinnen,
op 't eeuwig zalig goed.

Het jaar jaagt naar het einde.
Het roept u: haast en gaat,
de zuivere weg ten leven.
Het is zo vlug te laat.

Het jaar gaat naar het einde.
Gods molens draaien voort,
totdat aan 's werelds einden,
geklonken heeft Zijn Woord.

Het jaar roept om ons einde.
Het leert de levenstijd.
Wij hebben maar een stonde,
op weg naar d' eeuwigheid.

Het jaar was ook het einde,
van genâ en genadetijd.
Vergaan is al de glorie.
Niets is wat nu verbeidt.

Het jaar vloog naar het einde.
Rust gij, o volk, in God.
De uren zijn beloften,
van 't eeuwig zalig lot.

Het jaar is nu ten einde.
Ging de genadedeur op slot?
Vergeefs staat men te kloppen.
Dan is er geen heil bij God.

Het jaar moet naar het einde.
Het wijst een nieuw verschiet:
kom Jezus, kom nu haast'lijk,
en schenkt het leven om niet.

Het jaar telt nu het einde.
De dagen zijn voorbij,
van strijd en druk en moeite,
door God bepaald, voor mij!

ds. P. Blok, Dirksland

Terugblik op ons kerkelijk leven in 2018

Maar bij U...

Aan het einde van elk kalenderjaar wordt er al sinds jaren van een hoofdredacteur van de Saambinder een 'kerkelijk jaaroverzicht' verwacht. Eerlijk gezegd vind ik dat een nogal pretentieuze titel. Want 'kerkelijk' is natuurlijk breder dan onze gemeenten. Dat beseffen we heel goed. Maar dan nog, binnen het geheel van de gemeenten, hoe zal ik dat gedurende de periode van dit gehele jaar overzien en de revue laten passeren? Wat onttrekt zich niet aan onze waarneming? Wat vergeten we niet, dat het vermelden beslist waard is? Vandaar dat ik maar begonnen ben, met het opschrift wat bescheidener te verwoorden: terugblik op ons kerkelijk leven. Breed kerkelijke analyses laten we graag aan deskundigen over. Diep theologische discussies vallen ook buiten dit beperkte kader.

Het kloppende hart

Bewust willen we daarom beginnen met het schijnbaar heel gewone, het kleine en niet-opzienbare in ons kerkelijk leven. De taken en posten, waar eigenlijk toch het hart der gemeenten klopt: de plaatselijke gemeente, de gewone ambtsdrager, zijn opofferingsgezinde thuisfront, de trouwe koster, de onmisbare vrijwilliger, de leidinggevende binnen welke vereniging dan ook. En met name de zuchter voor het welzijn van Sion, het eenvoudige volk des Heeren. Laat bij alle kerkelijke activiteiten en organisatiestructuren toch bedacht worden, dat *hier* het hart der gemeenten klopt. Niet de professionals - hoezeer we die inbreng waarderen en nodig hebben - maar de vrijwilliger, ambtelijk en niet ambtelijk, die bereid is om zich keer op keer geheel belangeloos in te zetten voor de dienst des Heeren. Vrijwilligerswerk in de meest zuivere vorm! Daarvoor moeten we oog blijven hebben. Dat kunnen we niet genoeg waarderen. *Dit* werk mocht in het afgelopen jaar zijn voortgang hebben.

Er vielen daar ook pijnlijk lege plaatsen. Maar wonderlijk, hoe de Heere er weer in voorzag. Soms opmerkelijk, in de weg van totale onmogelijkheden. Waarbij wij niet wisten, hoe het moest. Maar het ware werk des Heeren wordt toch altijd gekenmerkt door de weg van afbraak, tégen de berekening en zeker de verdiensten van ons in? Opdat er werkelijk sprake zal zijn van het vórvullen van lege plaatsen. En niet slechts aanvullen. Want dat laatste kunnen wij wel. Maar vervullen in Gods gunst, dat is eenzijdig *Zijn* werk. Dat blijkt eenvoudig uit de vruchten! In de ootmoedige benodiging van Hem, Die niet gekomen is om gediend te worden, maar om Zelf te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Want het gaat toch in alles om de kerk van deze Christus...!

Liefdedienst

Wanneer je je ogen de kost geeft en je oren openzet, zijn er zaken die opvallen. Waarom moeten we zo zuinig zijn op onze vrijwilligers, ambtelijk en niet ambtelijk? Omdat het blijkt, dat het steeds moeilijker wordt om daarin te voorzien. Beslist zonder een waardeoordeel daarover uit te spreken stel ik dat slechts vast. Het komen tot het ambt, het blijven in het ambt, het zich inzetten voor de gemeente voor bepaalde taken: het verloopt moeilijker! De enorme druk van de tijd(geest) doet zich gelden, op het gezinsleven, op de gezondheid zelfs. Er moeten keuzes gemaakt worden, dat besef ik goed. Er is er maar Eén aan Wie we daarvoor verantwoording moeten afleggen, laat dat helder zijn. Maar het feit moet wel met pijn vastgesteld worden. De persoonlijke en gezamenlijke bezinning hierop blijkt noodzakelijk. Want de Heere heeft tenslotte alleen vrijwilligers nodig in Zijn dienst, met hart en ziel dienend. Het gaat om Zijn liefdedienst, niet omdat het moet, maar omdat het mág. 'Eén ding heb ik van de Heere begeerd, dat zal ik zoeken; dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen en te onderzoeken in Zijn tempel (Psalm 27:4)'. Dat *dé*ze levenskeus maar zou blijken, welke plaats we in het kerkelijke leven ook innemen. Want het is en blijft een liefdedienst, die onze inzet en offers dubbel waardig is. Een liefdedienst, met alle zorgen die er in deze tijd ook aan verbonden zijn. Een liefdedienst, waar mijn hart ligt. Dan vallen mensen en teleurstellende omstandigheden helemaal weg. Dan houden we de Heere alleen over!

Generale synode van Dordrecht 1618-1619

Het bijna verstreken jaar 2018 is het jaar

waarin het 400 jaar geleden is dat de generale synode te Dordrecht werd gehouden. Deze landelijke kerkvergadering duurde van 13 november 1618 tot 29 mei 1619. Op allerlei manieren is daarvoor aandacht gevraagd. In ons blad door het themanummer van 27 september en in de wekelijkse rubriek 'Dichterbij Dordt'. Het belangrijkste zou zijn, wanneer we als werkelijk geestelijke nazaten van deze vaders in hun geest zouden leven en handelen. Leven, vanuit de diepten van de Dordtse Leerregels. Onderzoek die toch! En handelen, overeenkomstig hun kerkorde en besluiten. Want die zijn zo beproefd, Schrift-gebonden en heilzaam.

Veranderingen op de theologische school

Aan het eind van het cursusjaar 2017/2018, heeft ondergetekende in verband met zijn leeftijd afscheid genomen als vaste docent aan de Theologische School. Ds. J.J. van Ekeveld heeft tijdens de afsluiting van het cursusjaar 2017/18 op 13 juni namens het curatorium de scheidende docent dank betuigd voor zijn 'grote inzet gedurende bijna 25 jaar'.

In zijn plaats is ds. A. Schot tot vakdocent predikkinge en confessiekunde benoemd, ingaande het cursusjaar 2018-2019. Ds. B. Labee heeft als vakdocent pastoraat in plaats van de ons zo plotseling ontvallen ds. Terlouw m.i.v. het schooljaar 2018-2019 ook het derde vak van ondergetekende, ethiek, voor zijn rekening genomen. De schoolperiode van het drietal ds. Moerkerken, ds. L. Blok en ondergetekende is hiermee definitief afgesloten. Gerekend m.i.v. het schooljaar 2018/2019 zijn mede verbonden aan de Theologische School: ds. P. Mulder als rector, ds. G. Clements als vaste docent en als vakdocenten ds. J.M.D. de Heer en ds. D. de Wit.

Beroepbaarstelling

Door het curatorium werden de volgende kandidaten beroepbaar gesteld:

H.J. Agteresch volgde de roeping op van de gemeente Werkendam. Hij werd tot zijn dienstwerk ingeleid door zijn zwager, ds. G.W.S. Mulder.

M. Blok mocht zich als dienaar van Gods Woord verbinden aan de

gemeente Scherpenisse. Hij werd in die gemeente bevestigd door zijn vader, ds. L. Blok.

H.E.P. Fortuijn nam de herdersstaf op in de gemeente Zwijndrecht. Zijn bevestiger was ds. P. Mulder, als rector van de Theologische School.

Het stempel van het Geesteswerk moge gezien worden!

Toelating en bevordering

Het curatorium mocht twee personen toelaten tot de opleiding aan de Theologische School, te weten M. Boersma te Giessenburg en M.G. van Middendorp te Barneveld.

J. Beens, L. van der Kuijl en P.J. de Raaf zijn bevorderd naar het tweede leerjaar.

Tot het derde leerjaar is bevorderd P.C. Vlot. Het is hem toegestaan naast zijn studie in de gemeenten te proponeren.

G.P. van Nieuw Amerongen is bevorderd naar het vierde leerjaar.

M.L. Dekker is eveneens bevorderd. Hij volgt een apart traject binnen de school en proponeert inmiddels in de gemeenten. Wat hebben onze acht broeders toch het gebed der gemeenten dringend nodig. Opdat uit de vruchten zal blijken dat het alles uit GóD is. Ze moeten immers door de Heilige Geest in de middellijke weg bekwaam en getrouw gemáákt worden. Dat vraagt alle inzet van hen, en ook veel gebed van ons!

Wisselingen van standplaats

Vershillende predikanten wisten zich groepen een andere gemeente te gaan dienen.

Ds. J. van Rijswijk, gekomen van de gemeente Aalburg, verbond zich aan de gemeente Oud-Beijerland. Ds. C. Hogchem van Genemuiden hoopt de lege plaats hier weer te gaan vervullen. Twee Rotterdamse gemeenten, namelijk Rotterdam-IJsselmonde en Rotterdam-Zuidwijk, ontvingen na vele jaren vacant te zijn geweest, weer een herder en leraar. Ds. G. Hoogerland, gekomen van Stolwijk, verbond zich aan IJsselmonde en ds. G.J. Baan, gekomen van Vlissingen, deed zijn intrede in de gemeente Zuidwijk.

Twee aan elkaar grenzende gemeenten in Zuid-Beveland zagen hun predikant vertrekken. Het arbeidsveld van ds. C. Sonneveld te Krabbendijke werd verplaatst naar Alblasserdam en dat van ds. D.W. Tuinier te Waarde naar Kampen. De classis Goes raakt aangrijpend leeg!

Ds. J. van Laar vertrok van Rijssen-West, nadat hij de roeping van de gemeente Bar-

Ambtsjubilea drie emerituspredikanten

Mijlpalen waren er in het afgelopen jaar. Waard om bij stil te staan. Waard om een steen op te richten met Samuel en hartelijk te belijden: tot hiertoe heeft de HEERE ons geholpen. De volgende emeritus predikanten, J. Driessen, H. Paul en M. Mondria, mochten herdenken dat zij 45 jaar geleden als dienaar van het Goddelijk Woord werden bevestigd respectievelijk in de gemeente van Oostkapelle, Rotterdam-Zuidwijk en Waardenburg. De laatste als enige gedurende 43 jaar trouwe dienst! Alle drie bij het ouder worden van harte de praktijk toegewenst van Psalm 71 vers 18: 'Daarom ook, terwijl de ouderdom en grijsheid daar is, verlaat mij niet, o God, opdat ik aan dit geslacht verkondige Uw arm, aan alle nakomelingen Uw macht'.

45 jaar
ds. J. Driessen

45 jaar
ds. H. Paul

45 jaar
ds. M. Mondria

neveld-Zuid had aanvaard. De predikantsvacature van de gemeente Terneuzen werd vervuld door de komst van ds. J.B. Zippro te Groningen. Ds. W. Harinck verliet de gemeente te Moerkapelle om de herdersstaf in de gemeente Utrecht op te nemen. Ds. G. Pater dient sinds 28 maart de gemeente Ouddorp. De Heere toonde zich wonderlijk te ontfermen over het gruis van Sion door ds. G. W. S. Mulder te sturen naar de beproefde gemeente van Ridderkerk.

Bij alle wisselingen moge uit de vruchten blijken dat het uit God is. 'Bevestigen en schragen', dat zijn de twee zaken die mijn ambtsbroeders keer op keer nodig hebben.

Zorgen en ziekte onder de predikanten

Onder meerdere predikanten is/was er sprake van zorg over hun gezondheid. Via de rubriek 'pastoriezorgen' proberen we u enigszins op de hoogte te houden. Maar dat blijft natuurlijk ten dele. We denken in dit verband aan onze geliefde broeder ds. G. Heijkamp en zijn vrouw in Enkhuizen, die eigenlijk liever niet genoemd willen worden. Maar nu doe ik het toch, want de nood is groot....! Onze gedachten gaan ook uit naar de 98-jarige emeritus predikant P. Blok. Ziekenhuisopname in augustus bleek noodzakelijk te zijn. Inmiddels is hij hieruit ontslagen. Zijn gezondheidstoestand is nu enigszins stabiel.

De Heere geve ds. J.S. van der Net (77) - nu in een verpleeghuis - een plaats bij Hém. Ds. H. Paul (90) is inmiddels weer in staat elke rustdag eenmaal te preken. Ds. J. Schipper is gelukkig weer in staat vanuit zijn woonplaats Scherpenzeel voor te gaan in de gemeenten. Ds. W. Silfhout is tot hertoe in zoverre hersteld dat hij elke rustdag naar de lust van zijn hart de gemeenten mag en kan dienen. U begrijpt, dat we hier beslist onvolledig zijn.

Promotie

Het gebeurt niet zo vaak dat één van onze predikanten promoveert. Op 1 oktober promoveerde ds. J.M.D. de Heer aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Het proefschrift dat hij verdedigde heeft als titel 'Spiegel & spanningsbron. Opinievorming in reformatorische kerken over de evangelische beweging en de charismatische vernieuwing'. Sinds 2004 dient hij zijn eerste gemeente Middelburg-Centrum. Bij al zijn ambtelijke arbeid daar en elders, en dan ook nog jarenlang werken aan een wetenschappelijk onderzoek verdient respect.

Ds. G. Clements besteedde in een viertal artikelen in De Saambinder aandacht aan dit belangwekkende proefschrift.

Zij die heengingen

Onder de (oud)ouderlingen en (oud)diaken zijn er sterfgevallen te betreuren, die hier helaas niet vermeld kunnen worden. Maar dat wil niet zeggen, dat we daarin niet meeleven. Soms na jaren van trouwe ambtelijke dienst, en na vele huwelijksjaren. De Heere moge het troostwoord van Psalm 10 vers 14 afdrukken: dat Hij het leed tóch ziet, want Hij blijft er met grote aandacht naar kijken, met het doel, dat wij het in Zijn hand zullen leren leggen.

Op 11 maart moest mevrouw C. Harinck-Fierloos, sinds 14 augustus 2003 weduwe van ds. F. Harinck (1935-2003), het tijdelijke met het eeuwige verwisselen. Zij mocht de leeftijd van 79 jaar bereiken.

Op die zwarte dag 16 april 2018 werd het op het onverwachtst eeuwigheid voor het 14-jarig dochttertje Rhodé van ds. W.A. Zondag en zijn vrouw. Wat een slag heeft onze geliefde broeder in Woerden

Emeritering, gevolgd door afscheid

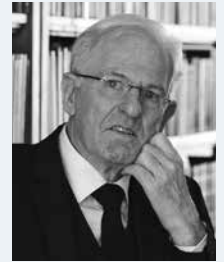
Ds. C.G. Vreugdenhil heeft op 7 januari afscheid van de gemeente Houten genomen. De classis Utrecht heeft hem eervol emeritaat verleend. Na van 1974-1987 als zendingspredikant in het toenmalige Irian Jaya te hebben gediend, is hij verbonden geweest aan de gemeenten Vlissingen, Lelystad, Groningen, Vlissingen (tweede maal) en als laatste dus Houten. 44 jaar lang heeft hij dus mógen dienen!

Nadat de classis Dordrecht ds. M. Karens eervol emeritaat had verleend, heeft hij op 9 januari van dit jaar afscheid genomen van de gemeente Werkendam, de eerste en enige gemeente die hij sinds 21 september 1994 met veel liefde en trouw heeft gediend. Een voorrecht, wanneer dit zo mag zijn!

Ook aan ds. J. Schipper te Leerdam heeft de classis Dordrecht eervol emeritaat verleend, ingaande 1 maart. Hiervoor was hij predikant van resp. de gemeenten 's-Gravenpolder en Dirksland. Ds. Schipper heeft op 6 maart afscheid van de gemeente Leerdam genomen. Het is een wonder van de Allerhoogste, dat hij zijn actieve ambtelijke bediening zo mocht afsluiten.

toch getroffen! Ook al mag er troost zijn, het hele gezin draagt dit leed mee.

Jubilea gemeenten

Maart 2018 was het 100 jaar geleden dat de gemeente van Zwijndrecht ontstond. Diaken C. R. van den Berg heeft een fraai gedenkboek geschreven: 'Eben-Haëzer. D'oude dagen overdacht'.

De gemeente Ermelo presenteerde twee nieuwe uitgaven, namelijk het herdenkingsboek over 50 jaar Gereformeerde Gemeente van Ermelo en een bundel met twaalf Bijbellezingen over Ruth van de in april 2017 overleden voormalige predikant P. Melis. Vijfenzeventig jaar geleden, op 20 mei 1943, werd de Gereformeerde Gemeente te Kruijningen geïnstitueerd. In een dienst op 20 juni, die geleid werd door ds. G. Hoogerland, is het 75-jarig bestaan van de in 1943 gestichte gemeente Stolwijk herdacht.

Kerkgebouwen

De gemeente Berkenwoude heeft gevorderde plannen voor de bouw van een nieuwe kerk.

De gemeente Yerseke verkeert nog steeds in onzekerheid of, en zo ja wanneer, tot uitvoering van het plan voor de bouw van een nieuwe kerk kan worden overgegaan. De jonge gemeente Sliedrecht ziet zich genoodzaakt haar kerkgebouw uit te breiden in verband met de sterke vermeerdering van haar ledenaantal. De kerkgebouwen van de gemeenten Melissant en Rotterdam-Alexanderpolder zijn grondig gerenoveerd. Ook aan het kerkgebouw van de gemeente Elspeet werden verschillende ingrijpende voorzieningen getroffen.

De gemeente Utrecht nam in januari afscheid van haar Westerkerk. Zij komt nu samen in de Torenpleinkerk te Vleuten, totdat de bouw van een nieuwe kerk in de Utrechtse Vinex-wijk Leidsche Rijn en de inrichting hiervan gerealiseerd zijn. In Beekbergen is een aangrenzend terrein gekocht, met daarop een sportschool. Het gebouw wordt verbouwd tot verenigingsgebouw. Het terrein wordt aangewend tot vergroting van het parkeerterrein. Verder worden de voorbereidingen getroffen voor de sloop van het huidige kerkgebouw, om daarna een nieuw kerkgebouw te realiseren op dezelfde locatie.

Verbouwing Boezemsingel

In juli is een begin gemaakt met de sloop van de Boezemsingelkerk en met een gedeeltelijke nieuwbouw van de theologische school. Het plan voorziet tevens in de bouw van een kerkzaal. De financiering van dit project is nog niet geheel rond. Op het moment van de start van de werkzaamheden moest er nog in een gedeelte van de geraamde kosten worden voorzien. Hiervoor heeft het curatorium een beroep gedaan op de gemeenten, (zang)verenigingen, bedrijven en particulieren. Van meerdere zijden is hierop positief gereageerd. Op zondagavond 1 juli vond in de kerk aan de Boezemsingel de laatste dienst plaats die geleid werd door ds. A. Verschuure, consulent van de gemeente Rotterdam-C.

Landelijke bijeenkomsten

Op 3 september kwamen onder leiding van ds. L. Blok 54 predikanten bijeen te Gouda om de onderlinge band te onderhouden. Een tweetal predikanten, te weten P. Mulder en H.A. van Zetten spraken over 'Luther als theoloog' resp. 'Luther als predikant'. De echtgenotes van de predikanten kwamen opnieuw bijeen op donderdag 8 november. Deze tweede ontmoeting vond nu plaats in Alexanderpolder.

De deputaatschappen Evangelisatie, Zending en Israël hebben traditiegetrouw een jaarlijkse, landelijke bijeenkomst voor bezinning en ontmoeting gehouden.

In juni werd de achtste kostersdag gehouden onder voorzitterschap van ds. M. Karens. Mr. Chr. van Bommel en mr. P. Visser informeerden de kosters over aansprakelijkheid bij de inzet van vrijwilligers voor het verrichten van werkzaamheden voor de kerk.

Evangelisatie

C. van Drunen mocht herdenken 25 jaar werkzaam te zijn als evangelist op de evangelisatiepost te Emmen. Evangelist G. Baan heeft in oktober afscheid genomen van de evangelisatiepost in Alkmaar. Hij is opgevolgd door J. Geerts te Veenendaal, die nu veldwerker is in Alkmaar.

De evangelisatiepost te Leeuwarden, waarvan de gemeente Kampen de moedergemeente is, bestond vorig jaar 40 jaar. Ter gelegenheid hiervan werd een boek met als titel 'De oogst is nog niet binnen' gepresenteerd.

Zending

Een aantal personen mocht door het deputaatschap voor de Zending worden benoemd om te zijner tijd te worden uitgezonden naar verschillende zendingsgebieden. Ook hebben enkelen hun opleiding afgerond. Zij zijn of worden binnenkort uitgezonden naar onderscheiden zendingsgebieden.

Van overzee

Onze broeder Berman is nog steeds bereid om de belangen van ons blad aan de overzijde van de oceaan te behartigen. We leven mee met de gezondheidszorgen van ds. C. Vogelaar in Clifton (VS) en zijn vrouw. Verschillende predikanten uit de Verenigde Staten van Amerika en Canada hebben Nederland bezocht en Hollandse gemeenten gediend. Ds. G.J.N. Moens heeft in september de Generale Synode in Grand Rapids bijgewoond. De band met Randburg (Zuid-Afrika) en Carterton (Nieuw-Zeeland) wordt wederzijds onderhouden.

Afsluiting

Het is wat onbevredigend om af te sluiten, maar hierbij moet ik het laten. Het benoemen van kerkelijke gebeurtenissen, over in dit geval het jaar 2018, kent zijn beperkingen. Aan de vele verrichte taken van de in het kerkelijk jaarboek genoemde deputaatschappen, bonden en commissies, enz., is in dit overzicht helaas niet of slechts in geringe mate aandacht besteed.

Het einde van het jaar nadert. De Heere heeft in ons aller leven het laatste Woord. Moge dat tijdens de oudejaarsavond dan ook blijken. In Gods huis en in de gezinskring. Terugblikkend valt er niets te roemen in de mens. Dan komen we niet verder dan: 'Zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?'. Dan zouden wij moeten zwijgen in het stof. Dat geldt persoonlijk, huiselijk, kerkelijk en ambtelijk. Aan het einde van het jaar 2018 is dát onze plaats, voor God en mensen. Uit de diepten van Psalm 130 wordt zo geroepen. Echter daar volgt wat op: 'maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt. Ik verwacht de Heere, mijn ziel verwacht en ik hoop op zijn Woord'. Dit 'maar bij U' gun ik u van ganser harte!

v. A.

Verslaafd

ds. W. Silfhout,
Capelle aan den
IJssel

Het deputaatschap Diaconale en Maatschappelijke Zorg van de Gereformeerde Gemeenten laat samen met andere kerkverbanden onderzoek doen naar de verslavingsproblematiek binnen de gereformeerde gezindte. Verslaving aan games, drugs, alcohol, gokken en pornografie zijn blijkens een eerder uitgevoerd klein proefonderzoek aan de orde van de dag. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Kennisinstituut christelijke ggz en ZorgmarktAdvies.

*Verslaving is
verschrikkelijk*

Een verslaving is lichamelijk en/of geestelijk afhankelijk zijn van één of meerdere middelen. De afhankelijkheid daarvan gaat gepaard met het gedwongen doorgaan met het gebruiken van het middel of de middelen. Iemand is verslaafd wanneer men de drang tot het gebruik van die middelen waarvan je lichamelijk en/of geestelijk afhankelijk bent niet meer kunt beheersen.

Het is goed dat daar onderzoek naar gedaan wordt in de gereformeerde gezindte. In het Reformatorisch Dagblad van 12 december zegt K. Nipius dat verschillende zorgverleners aangeven dat verslaving de gereformeerde gezindte niet voorbijgaat. Dat is nogal voorzichtig uitgedrukt.

Als ik in mijn woning op een veel lager gelegen parkeerplaats kijk, zie ik regelmatig dat daar een levendige handel in drugs plaatsvindt. Er wordt volop gedeald. Zouden hierbij nooit jongeren uit onze gezindte betrokken zijn?

Ik denk dat psychosociale hulpverleningsinstellingen die in onze kring werkzaam

zijn en al erg veel doen aan verslavingszorg, de onderzoekers van veel materiaal zouden kunnen voorzien. De onderzoekers zouden met die informatie hun winst kunnen doen.

Onrust

Hoewel verslaving in alle geledingen van de samenleving voorkomt en zich ook niet beperkt tot bepaalde leeftijdscategorieën, trof het me wel dat Atie Smit, manager zorg bij De Brug, in het RD van 13 december opmerkte dat het haar telkens weer opviel dat veel jonge mensen worden voortgedreven door onrust. Nu is de mens sedert de val in het paradijs al onrustig op zoek naar rust. Augustinus zei het al: Mijn hart is onrustig in mij, totdat het rust vindt in God. In die zin is onrust niet iets vreemds of iets van onze tijd alleen. Toch kunnen we wel zeggen dat onze tijd zich wel in het bijzonder kenmerkt door onrust. Velen kunnen geen ogenblik buiten hun smartphone. Menig ouderpaar vraagt zich verwilderd af hoe het smartphonegebruik van

zoon of dochter aan banden te leggen is, gebruik dat soms zelfs doorgaat tot in de nachtelijke uren.

Oorzaak

Terecht werd in het artikel in het RD gewezen op een belangrijke oorzaak van die onrust onder jongeren: de vele echtscheidingen. Dat is uiteraard niet de enige oorzaak. Het lijkt mij gewenst dat in het aangekondigde onderzoek vooral gekeken wordt naar de oorzaak van de verschillende vormen van verslaving. Als de oorzaken niet worden aangepakt, is het bestrijden van de gevolgen dweilen met de kraan open. Daar waar het Woord van God opengaat en de kracht van het Woord harten van jongeren en ouderen vervult, zal dat het medicijn kunnen zijn om niet alleen de gevolgen te bestrijden, maar ook de oorzaken te benoemen en zo mogelijk weg te nemen.

Beeld van God

Het is daarom verblijdend dat in de hulpverlening de geloofsbeleving van verslaafden meer en meer aandacht krijgt en betrokken wordt bij de therapie om van de verslaving af te komen. Het Woord zal ook onze houding ten opzichte van de verslaafde medemens bepalen. Hij of zij is een mens naar Gods beeld geschapen. Calvijn schrijft daarover in de Institutie: 'De Heere beveelt ons aan alle mensen in het algemeen goed te doen, die dat voor het merendeel in het geheel niet verdienen als ze naar hun eigen verdienste beoordeeld zouden worden'. Hij komt tot de conclusie dat, wie het ook is die op je weg geplaatst wordt en die je hulp nodig heeft, je nooit een reden zult hebben waarom je je eraan zou kunnen onttrekken hem de hulp te betonen. We moeten niet het kwaad van de mensen in gedachten houden, maar moeten letten op het beeld van God in hen dat hun zonden aan het oog onttrekt en doet vergeten, en dat ons door zijn schoonheid en waardigheid ertoe verlost hen lief te hebben en te omhelzen, aldus Calvijn.

Verslaving is verschrikkelijk. Het verwoest een mens, lichamelijk en geestelijk. Het ontwricht huwelijken, gezinnen, de samenleving. Daarom verdient het initiatief voor het onderzoek onze steun. Ik hoop dat het leidt tot concrete maatregelen omtrent de oorzaken en de gevolgen van verslaving. Dat verslaving zondig is en tot zonde leidt is wel duidelijk als we het verhaal van Danny Jacksteit in het RD van 15 december lezen.

Boekennieuws

Heilige gezangen

"Heilige gezangen",
Jaco van der Knijff;
uitg. De Banier,
Apeldoorn; 623 blz.;
€ 39,95.

RD-journalist en theoloog Jaco van der Knijff heeft ons een prachtige studie geleverd over de herkomst en ontvangst van de "Enige gezangen" in ons Psalmboekje. Zijn dissertatie kreeg de treffende titel "Heilige gezangen". Het geeft precies het dubbelzinnige karakter aan: het zijn gezangen en geen Psalmen; maar ze hebben wel kerkelijke status gekregen en mogen in de eredienst gezongen worden.

Hoewel het boek vooral de historische achtergrond en ontwikkeling van de 'heilige gezangen' beschrijft, werpt de auteur de terechte vraag op wat we van de geschiedenis leren als het gaat om het gebruik van gezangen in de eredienst. Moet er ruimte zijn voor vrije gezangen? Of is het veiliger om, náást de Psalmen, alleen berijmingen van andere Bijbelgedeelten toe te laten? Denk aan de lofzangen van Maria, Simeon en Zacharias. Hij kiest daarin geen positie, maar laat wel zien dat de huidige dertien gezangen iets willekeurig hebben. De Bedezang voor de Predikatie, gedoogd door de Dordtse Synode, is immers niet een berijming van een Schriftgedeelte, maar een vrij lied.

Overigens is er voor het vrije lied ook op de preekstoel enige ruimte. Menig predikant in ons kerkverband citeert vrije liederen, ook al zingt hij ze nog niet voor. Bijvoorbeeld: "Eens was ik een vreemd'ling" van MacCheyne, 'Of: "Jesus, niet mijn eigen kracht, niet het werk, door mij volbracht; niet het offer, dat ik breng; niet

de tranen, die ik pleng, schoon ik ganze nachten ween, kunnen redden, Gij alleen" van Toplady. Gelukkige inconsequentie. Tegelijk laat de kerkelijke praktijk zien dat we ook hier niet zorgvuldig genoeg kunnen zijn. Elk gemeentekoor in ons kerkverband weet dat het met beleid de gezangen moet uitkiezen. Toetsen aan de Bijbel is daarbij het uitgangspunt. Voor de eredienst blijven we putten uit onze 150 Psalmen, waarin alle standen van het geloofsleven rijk vertolkt worden.

Bij het boek zit als verrassing een juweeltje van een cd waarop dr. Jan Luth, musicoloog, het Hinsz-orgel van Harlingen bespeelt. Alle dertien gezangen komen langs, in bewerkingen van Sweelinck tot hedendaagse componisten als Sanderman en Van Gijn. Deze kleurrijke studie krijgt daardoor ook nog eens klank!

E.J. Brouwer, Gouda

Theoretisch-praktische Godgeleerdheid

"Theoretisch-
praktische
Godgeleerdheid"
(deel 1), Petrus
van Mastricht;
uitg. Gebr. Koster,
Barneveld; 887 blz.;
€ 32,50

In samenwerking met de Stichting Gereformeerd Erfgoed is deze hertaling als eerste deel (van de zes) van ds. P. van Mastricht (1630-1706) inmiddels een poosje op de markt. Na onder andere een korte levensschets van de auteur, volgt boek 1: 'Wat men vooraf van de Godgeleerdheid moet weten' (pag. 53-201) en boek 2: 'Het geloof in de drie-enige God' (pag. 205-834).

In het grootste gedeelte van dit eerste deel gaat het om het zaligmakende geloof. Met een indrukwekkende hoeveelheid Bijbelteksten zet ds. Van Mastricht uiteen wat het ware geloof is en waarop dit geloof zich richt. Gods heilige namen en deugden worden ordelijk voorgesteld, volgens de overzichtelijke vierdeling van een verklarend, leerstellig, weerlegend en praktisch onderdeel. Dat verklaart ook de ondertitel: "Theoretisch-praktische godgeleerdheid, verklaard - geleerd - verdedigd - beoefend".

Juist die praktische onderdelen zijn vaak heel teer. We noemen hier bijvoorbeeld de titels van de acht paragrafen over de Middelaar. Eerste praktijk: de Persoon en het huishoudelijke ambt van de Zoon verschaft ons stof tot verheerlijking van God. Tweede praktijk: dit leerstuk ontsteekt het verlangen om de Zoon te kennen. Derde praktijk: dit leerstuk prijst ons de genoegzaamheid van onze Middelaar aan. Vierde praktijk: dit leerstuk lokt ons aan om de Zoon te kussen. Vijfde praktijk: dit leerstuk raadt ons het geloof in de Zoon aan. Zesde praktijk: dit leerstuk dringt ons om de Zoon van God op het hoogst te schatten. Zevende praktijk:

dit leerstuk wekt ons op om onze hoop van zaligheid in Hem te stellen. Achtste praktijk: dit leerstuk schrikt ons af van huishoudelijke zonden tegen de Zoon.

Achterin deze bijzondere uitgave is onder meer een register van belangrijke Schriftplaatsen en een uitvoerige, verklarende woordenlijst opgenomen. We menen zonder meer dat in onze tijd - met veel onkunde en oppervlakkige kennis - het 'graven' in deze unieke uitgave zeer aanbevelenswaardig is. Toegegeven, het is lang niet altijd eenvoudig om in een werk als dit te studeren. Maar graag stemmen we in met de woorden van de voorzitter van bovengenoemde stichting in het Voorwoord: 'Onze hartelijke bede is dat de Heere het onderzoek van de Theoretisch-praktische godgeleerdheid wil zegenen, zodat het een middel mag zijn om de ware godgeleerdheid bevindelijk te kennen. Neem en lees'.

ds. B. Labee, Veenendaal

Persoonlijk

P.C. Beeke, Middelburg

Het wordt 2019. We gaan het jaar uit en een nieuw jaar in D.V. (= als de Heere het wil). Daar hoort een persoonlijke wens bij.

Ik gun je een gezin waar je je gelukkig voelt (God kan een verbetering geven als je het mist). Dat ze in je klas en vrienden-groep meer rekening gaan houden met jouw gebreken (en jij met die van hun). Ik hoop dat de sfeer op catechisatie goed blijft (of wordt). Daar vragen jij, je ouders, de ouderling en dominee telkens om. Of de Heere Zelf aanwezig wil zijn. Allemaal persoonlijke wensen.

Misschien hoop je stiekem dat een van je dromen zal uitkomen in 2019. Ik zou het je graag gunnen als ik zeker wist dat je daar-

door het geluk zou vinden. Bijvoorbeeld, je wilt een vaste vriend/vriendin. Gelukkig ben je als je die van God krijgt. Dan luisteren jullie samen naar Gods Woord. Daar komt de Heere in mee. 'Dit weet ik, dat God met mij is', zei David in zijn 'gouden kleinood', Psalm 56.

En dan de goede voornemens. Zoals: bezuinigen, beter op je geld letten. Soms moeten gezinnen elke euro omkeren om rond te komen. Ze hebben het niet breed. Jij krijgt ook zakgeld of verdient zelf. 'Geld moet rollen', zeg je. Maar bekijk eens nauwkeurig een Nederlandse 2-euromunt. In de rand lees je zomaar een Bijbelse boodschap: niet geld, maar God maakt gelukkig!

God zij met ons. De wens voor jongeren in deze laatste Saambinder van het jaar.

Niet per sierkaart deze keer, of per mail, sms, app of instagram. Maar gewoon op je eigen 2-euromunt. Als de Heere meegaat, heb je geen 2 of 200 of 2000 euro meer nodig. Dan heb je God. Dus precies genoeg.

Beste wens voor 2019!
'GOD * ZIJ * MET * ONS'

vervolgverhaal

51

Palko de kleine evangelist

J.W. van den Berg

'We zullen Lesina hoe dan ook missen', zegt Juriga. 'Ik hoop dat God hem weer vreugde wil schenken en hem weer spoedig bij ons terugbrengt.'

't Is stil en leeg in de hut geworden, want vanmorgen is Palko ook vertrokken. Al vroeg was de boswachter, namens vader Malina, komen vragen of Palko de priester een paar weken gezelschap mocht houden.

'Zeg maar ja, Juriga. Hij zal u er ruim voor belonen. Hij moet er eens uit van de dokter en zijn parochianen eens een poosje vergeten. Hij kan zich geen beter gezelschap wensen dan uw kleinzoon. Palko kent de wijde omtrek als geen ander'. Palko was in de wolken toen hij het hoorde. 'Ziet u wel, grootvader, dat je alles aan de Heere moet overlaten. Ik zei het gis-

teren nog tegen oom Martin. Als ik met hem was meegegaan naar de stad, zou ik zelf gekozen hebben. Nu heeft de Heere ervoor gezorgd dat ik iets mag doen, wat ik héél, héél graag wil'. Juriga zucht even. 'Ik mis hem nu al, Liska'. Deze knikt alleen maar. 'Ik ga naar bed Pablo, tot morgen'.

Vader Malina heeft niet te klagen over de jonge gids die hem elke morgen leidt door schaduwrijke dalen en langs klaterende beekjes. Die hem soms voorgaat over een nauwelijks zichtbaar pad dat langs grillige rotsen voert. Hij weet de mooiste plekjes en de meest adembenemende

uitzichten te vinden.

Palko probeert het zijn grote vriend zo gemakkelijk mogelijk te maken. Als hij merkt dat de priester moe wordt, zoekt hij zo snel mogelijk een plekje om te rusten. Hij hoopt dan handenvol mos op tot een zacht kussen. Terwijl vader Malina een dutje doet, plukt hij zijn mand die hij elke dag meeneemt vol aardbeien en frambozen.

De priester leert zijn jonge 'reis Leider' de namen van de bomen en bloemen, van de vogels en vlinders. Hij wijst hem op alles wat kruipt en zoemt en Palko is een vlotte leerling.

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Aangenomen:

Naar Ridderkerk,
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer.

Beroepen:

Te Dordrecht en Nieuwerkerk,
ds. H.A. van Zetten te Benthuizen.

MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2018

* Pag. 230, gemeente NIEUW-BEIJERLAND.

Het e-mailadres van de scriba, D. Don, is gewijzigd in: scriba@gergemnbl.nl

* Pag. 240, gemeente OOLTGENSPLAAT.

Het e-mailadres van de secretaresse van de zondagsschool en de coördinator van de kerkelijke thuishulp, K.D. Nipius-Kieviet, is gewijzigd in: kdnipiuskieviet@gmail.com

Kerkdiensten

ZONDAG 30 DECEMBER 2018

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. S. Maljaars;
Aalst 14.30 uur ds. E. Bakker; Alblasserdam
9.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort
9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Barendrecht
10.00 en 16.30 uur ds. G.J. van Aalst;
Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J.
Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur
ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur
ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00
uur ds. G.W.S. Mulder; Berkenwoude 10.00 en
19.00 uur ds. L. Blok; Bodegraven 10.00 uur
ds. G.J. Baan en 18.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil;
Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit;
Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements;
Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi;
Capelle a/d IJssel-Middelwatering 16.30 uur
ds. W. Silfhout; De Valk-Wekerom 9.30 en
19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 17.00 uur
ds. W. Harinck; Den Haag-Scheveningen 15.00
uur ds. J. van Rijswijk; Deventer 15.00 uur ds.
J.B. Huisman; Dirksland 10.00 en 18.00 uur
ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 uur ds. S.W.
Janse en 15.00 uur ds. A. Schreuder; Dordrecht
17.00 uur ds. C. Harinck; Drachten 9.30 (H.D.)
en 15.00 uur ds. A. Schot; Ede 9.30 en 16.00
uur ds. B. Labee; Elspeet 10.00 en 18.30 uur
ds. G. van Manen; Emmeloord 16.00 uur ds.
P.G. Heijkamp; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse;
Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman;
Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem;
Goes 9.30 uur ds. A.T. Huijser en 14.00 uur
ds. C.J. Meeuse; Gouda 9.30 en 16.30 uur
ds. J.J. Tanis; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00
uur ds. C.J. Meeuse; 's-Gravenzande 9.30
en 15.30 uur stud. P.C. Vlot; Groningen 16.00
uur ds. R. Kattenberg; Haamstede 18.30 uur
ds. J.B. Zippro; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00
uur ds. M.H. Schot en 16.30 uur ds. H. Brons;
Herkingen 14.30 uur ds. M. Blok; Hoogvliet

14.30 uur ds. G.J. Baan; Houten 16.00 uur ds.
C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 uur ds. D.W.
Tuinier; Kapelle-Biezeling 15.30 uur ds. S.
Maljaars; Katwijk aan Zee 10.00 uur ds. W.
Harinck en 16.00 uur ds. H.A. van Zetten;
Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G.
Beens; Kortgene 14.00 uur ds. C. van Krimpen;
Krabbendijke 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. A.
Verschuure; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds.
G. Hoogerland; Leerdam 10.00 en 15.00 uur ds.
C. van Ruitenburch; Leiderdorp 10.00 uur ds. H.
Paul en 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Lisse 10.00
en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse
19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Meeuwen 15.00 uur
ds. P. Mulder; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur
ds. A.P. Baaijens; Melissant 15.30 uur ds. G.
Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur
ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 15.00 uur
ds. A.T. Huijser; Middelharnis 9.30 en 18.00
uur ds. M. Blok; Mijdrecht 19.00 uur ds. B.
Labee; Moerkapelle 18.30 uur stud. G.P. van
Nieuw Amerongen; Naaldwijk 16.30 uur ds. J.
Driessen; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J.
de Waard; Nieuwer ter Aa 10.00 en 15.30 uur
stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Nieuwerkerk
18.00 uur ds. A.T. Huijser; Nieuwe-Tonge
14.30 uur ds. K. Boeder; Nijkerk 9.30 en 18.30
uur ds. J.W. Verweij; Oostburg 15.00 uur ds.
J.M.D. de Heer; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur
ds. M. Karens; Oostvoorne 19.00 uur ds. W.
Silfhout; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W.
Mouw; Opperdoes 10.00 en 16.00 uur ds. G.
Heijkamp; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur
ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur
ds. G. Pater; Poederloij 14.30 uur ds. M.T.
Al-Chalabi; Poortugaal 9.30 (H.A.) en 18.00
uur ds. W.J. Karels; Puttershoek 18.00 uur
stud. P.C. Vlot; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds.
H. van der Heiden; Ridderkerk 19.00 uur ds.
M.H. Schot; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur

ds. J. Driessen en 18.30 uur ds. C. Sonneveld;
Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van
Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds.
J.J. van Ekeveld; Rijssen-Zuid 18.30 uur ds.
S.W. Janse; Rilland-Bath 14.00 uur ds. A.J. de
Waard; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur
ds. C.G. Vreugdenhil en 19.00 uur ds. G.J. Baan;
Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. W. Silfhout;
Rotterdam-Zuidwijk 16.30 uur ds. G.J. Baan;
Scherpenzeel 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Sint
Philipsland 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Soest
9.30 uur ds. B. van der Heiden en 15.30 uur ds.
W.A. Zondag; Sprang-Capelle 18.00 uur ds. C.
van Ruitenburch; Stolwijk 15.00 uur ds. L. Blok;
Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. A.B.
van der Heiden; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds.
P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en
18.30 uur ds. P. Mulder; Veen 9.30 en 18.00 uur
ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds.
M. Joosse; Vlaardingen 10.00 uur ds. H. Brons
en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Waarde 9.30 uur ds. C.
Harinck; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F.
Mulder; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur
ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 en 18.30
uur ds. J. de Kok; Wierden 15.00 uur ds. R.A.M.
Visser; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A.
Zondag; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. D. de Wit
en 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Yerseke 9.30 en
18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en
18.30 uur ds. J. Schipper; Zoetermeer 10.00 en
18.30 uur ds. H.A. van Zetten; Zwijndrecht 9.30
en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.00 uur
ds. G. van Manen.

MAANDAG 31 DECEMBER 2018

Aagtekerke 18.30 uur ds. A.P. Baaijens;
Aalburg 16.00 uur ds. H.J. Agteresch; Aalst
16.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Alblasserdam
19.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 19.30

uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 19.30 uur ds. R.A.M. Visser; Barendrecht 17.00 uur ds. J. van Rijswijk; Barneveld-Centrum 19.30 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 19.30 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 19.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Bodegraven 17.00 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 19.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 17.00 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.15 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 19.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Den Haag-Scheveningen 19.30 uur ds. H. Paul; Deventer 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Dirksland 19.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Dordrecht 19.30 uur stud. P.C. Vlot; Drachten 15.00 uur ds. J.B. Huisman; Ede 19.30 uur ds. M. Joosse; Elspeet 19.00 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 19.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 19.00 uur ds. G. Heijkamp; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse; Ermelo 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Genemuiden 19.30 uur ds. C. Hogchem; Gorinchem 19.30 uur ds. L. Blok; Gouda 19.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenzande 16.00 uur ds. H.A. van Zetten; Groningen 19.00 uur ds. R. Kattenberg; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 19.45 uur ds. M.H. Schot; Hilversum 16.00 uur ds. B.J. van Boven; Hoedekenskerke 15.30 uur ds. D. de Wit; Hoofddorp 16.30 uur ds. G.J.N. Moens; Houten 19.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 19.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 16.00 uur ds. C.J. Meeuse; Kapelle-Biezeling 19.00 uur ds. C. Harinck; Klaaswaal 19.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. G. Beens; Krabbendijke 17.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Krimpen a/d IJssel 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Leerdam 16.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 17.00 uur ds. H. Brons; Lelystad 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; Lisse 19.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse 15.30 uur ds. A. Schot; Meliskerke 19.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 19.00 uur ds. C.J. Meeuse; Middelharnis 17.00 uur ds. K. Boeder; Mijdrecht 15.00 uur ds. W. Mouw; Moerkapelle 17.00 uur ds. W. Harinck; Nieuw-Beijerland 16.30 uur stud. P.C. Vlot; Nieuwdorp 19.00 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwerkerk 19.00 uur ds. M. Karens; Nijkerk 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Nunspeet 19.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 16.30 uur ds. M. Blok; Oosterland 16.00 uur ds. G. Pater; Oostkapelle 17.00 uur ds. S. Maljaars; Opheusden 19.00 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 19.00 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 14.30 uur ds. C. Hogchem; Poederloijen 17.00 uur ds. B. Labee; Poortugaal 19.30 uur ds. W. Silfhout; Puttershoek 17.00 uur ds. M.H. Schot; Rhenen 19.30 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 19.00 uur ds. B. van der Heiden; Ridderkerk-Slikkerveer 19.00 uur ds. A.T. Huijser; Rijssen-Noord 17.00 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 17.00 uur ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 17.00 uur ds. S.W. Janse;

Rotterdam-Alexanderpolder 19.00 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 17.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Rotterdam-IJsselmonde 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 19.45 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 19.00 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 19.00 uur ds. J. Schipper; Sliedrecht 16.30 uur ds. A.T. Huijser; Soest 16.00 uur ds. W. Visscher; Spijkenisse 17.45 uur ds. G.J. Baan; Terneuzen 19.30 uur ds. J.B. Zippro; Tholen 19.00 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. P. Mulder; Urk 10.00 uur ds. G. Beens en 15.00 uur ds. A. Verschuure; Utrecht 19.30 uur ds. W. Harinck; Veen 19.30 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 19.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 19.30 uur ds. H. Brons; Wageningen 19.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 19.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 18.30 uur ds. J. de Kok; Wierden 15.30 uur ds. M. Joosse; Woerden 19.00 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 15.30 uur ds. C. van Krimpen; Yerseke 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 19.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zoetermeer 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 19.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.30 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 1 JANUARI 2019

Aagtekerke 9.30 uur ds. A.P. Baaijens; Alblasterdam 10.00 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 10.00 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 uur ds. R.A.M. Visser; Barneveld-Centrum 9.30 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. W. Silfhout; Bodegraven 10.00 uur ds. J. Driessen; Borssele 9.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur ds. A. Verschuure; De Valk-Wekerom 9.30 uur ds. B.J. van Boven; Dirksland 10.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Dordrecht 10.00 uur stud. P.C. Vlot; Ede 9.30 uur ds. M. Joosse; Elspeet 10.00 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 10.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 uur ds. G. Heijkamp; Ermelo 9.30 uur ds. J.B. Huisman; Gorinchem 10.00 uur ds. L. Blok; Gouda 10.00 uur ds. G. Clements; Groningen 10.00 uur ds. R. Kattenberg; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 uur ds. M.H. Schot; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 10.00 uur ds. D.W. Tuinier; Kapelle-Biezeling 10.00 uur ds. C. Harinck; Klaaswaal 10.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 uur ds. G. Beens; Krimpen a/d IJssel 10.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Lisse 10.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meliskerke 9.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. C.J. Meeuse; Moerkapelle 11.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwdorp 9.30 uur ds. A.J. de Waard; Nijkerk 9.30 uur ds. J.W. Verweij; Nunspeet 9.30 uur ds. A. Schot; Opheusden 10.00 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 uur ds. G. Pater; Rhenen 10.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 10.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen;

Ridderkerk-Slikkerveer 10.00 uur ds. B. van der Heiden; Rijssen-Noord 9.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-Zuid 9.30 uur ds. S.W. Janse; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 uur ds. J. Schipper; Sliedrecht 12.30 uur ds. A.T. Huijser; Terneuzen 10.00 uur ds. J.B. Zippro; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur ds. P. Mulder; Utrecht 10.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 uur ds. H. Brons; Vlissingen 10.00 uur ds. M. Karens; Waarde 11.00 uur ds. D. de Wit; Waardenburg 10.00 uur ds. A.T. Huijser; Wageningen 10.00 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 uur ds. J. de Kok; Woerden 10.00 uur ds. W.A. Zondag; Yerseke 9.30 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 10.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 30 DECEMBER 2018

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 uur evang. S. de Visser en 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 uur evang. H.J. van den Boogaart; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur evang. A. van Setten en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

MAANDAG 31 DECEMBER 2018

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 19.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 19.30 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 19.00 uur evang. A. van Setten.

DINSDAG 1 JANUARI 2019

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

WINTERHULP OOST-EUROPA

Geen eten. Geen warme kleren. Geen geld om de elektriciteitsrekening te betalen en dus geen verwarming in de bitterkoude winter. Omstandigheden die voor veel Oost-Europeanen maar al te bekend zijn. Uitzichtloosheid en depressie lijken de boventoon te voeren. Dat onderstreept hoe belangrijk het is dat onze praktische hulpverlening altijd samengaat met het Woord. Eén van de hulpverleners vertelt: "Met de Bijbel in onze hand bieden we de meest kwetsbaren voedsel, medische steun, verwarming, maar ook maatschappelijke hulpverlening zoals onderwijs en trainingen over financiën, opvoeding en gezondheid."

Helpt u mee om deze steun mogelijk te maken voor de meest kwetsbaren in Oost-Europa?

IBAN NL52 INGB 0000 307447
t.n.v. Winterhulp Oost-Europa

**bijzondere
noden**

Uitzien naar de Heere

In het Oude Testament is lang uitgezien naar de komst van de Messias. En Hij kwam. In een kribbe werd Hij neergelegd. Het uitzien van de Zijnen is met de geboorte van Jezus vervuld.

Zo mogen wij uitzien naar de komst van de Heere Jezus in ons hart. Ook voor onze jongeren. Met de verwachting die spreekt uit Gods Woord: *dat zij U kennen*, doen wij ons werk, in afhankelijkheid van de Heere.

Hartelijk dank voor alle betrokkenheid bij het jeugdwerk in 2018. Uw gebed, inzet en/of financiële steun maakt dit werk mogelijk.

Namens bestuur en medewerkers,

Laurens Kroon – directeur

Wilt u ons ook in 2019 blijven steunen met uw gebed, inzet en gaven?

Het werk voor en met onze jongeren doen wij van harte. Voor de activiteiten, het werkmateriaal en de toerusting hebben wij ook financiële steun nodig. Op die manier kan het werk door blijven gaan.

Steun ons met een eindejaarsgift!

Wilt u ons steunen door een (extra) bijdrage te leveren? U kunt uw bijdrage overmaken t.n.v. Jeugdbond Geref. Gemeenten via rekeningnummer NL95 INGB 0002 3611 33 o.v.v. 'eindejaarsgift'. Giften aan de Jeugdbond zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.

verbindt jongeren

Laurenkerk – Rotterdam
D.V. za. 5 januari – 15.00 uur
Samenzang & Improvisaties
met Pieter Heykoop
Kerk verwarmd!

STEUNEN WAAR
 HET NODIG IS

Vast gelopen of hulp nodig? Worden de zorgen te groot of het verdriet te zwaar? Bloei Psychosociale Hulpverlening biedt hulp wanneer het even niet meer gaat en staat open voor iedereen die ondersteuning, advies of begeleiding wenst.

Ik, Dorathé, bied begeleiding aan kinderen, jongeren en volwassenen. In de ondersteuning richt ik mij o.a. op:

- Familie/relatieproblemen
- Persoonlijke problemen
- Rouw en verlies

Kijk voor het uitgebreide aanbod op www.bloeihulpverlening.nl of bel naar 06-36462176 en maak vrijblijvend een gratis kennismakingsgesprek.

Dorathé van Leeuwen
 Waterschans 24
 3905 XR Veenendaal

Voorofscheweg 15a
 2771 MA Boskoop
harkesbegrafenissen.nl
 0172 - 21 21 22

WIJ VERZORGEN ALLEEN
 BEGRAFENISSEN

10e BETUWSE MANNENZANG
Grote of St. Maartenskerk in Tiel
D.V. vrijdag 1 februari 2019, 19:30 uur
Niet-ritmische psalmzang met
bovenstem, solo, orgel en trompet-
ten! Toegang uitsluitend mannen.
Info: www.betuwsebovenstemgroep.nl

Voordelig met het hele gezin in eigen sfeer naar zon, water en bergen? Vanaf € 495,- per week staat uw **stacaravan in Oostenrijk** klaar. Nederlandstalige kerkdiensten en animatieteam voor jong en oud.
 Info: www.es-vakanties.nl
 of bel: 055 3030083.

Van Kooten
 TUIN & BUITEN LEVEN

BEN JIJ OP ZOEK NAAR EEN LEUKE EN UITDAGENDE BAAN?

Van Kooten Tuin en Buiten Leven is een dynamisch bedrijf dat gespecialiseerd is in de verkoop van blokhutten, chalets, tuinhout, terrasoverkappingen, tuinkamers, tuinmeubelen, barbecues en andere aanverwante artikelen. De onderneming is in 14 jaar tijd uitgegroeid tot marktleider in de Benelux. De organisatie en het personeelsteam zijn voortdurend bezig om de mogelijkheden in de markt maximaal te benutten en klanten optimaal te adviseren. Daarom zijn wij op zoek naar enthousiaste medewerkers!

Wij zijn op zoek naar:

Verkoopadviseur (Hoofddorp & Wommelgem (BE))
 In deze functie ben je medeverantwoordelijk voor de verkoop van onze producten. Je benadert en helpt klanten op een professionele en klantvriendelijke wijze. Je luistert naar wensen en creëert verkoopmogelijkheden, zowel in de showroom als op locatie. Je adviseert, inspireert en begeleidt klanten, stelt offertes en verkoopovereenkomsten op en zorgt voor een perfecte afwerking hiervan. Je bent in staat om met targets te werken, acquisitie te plegen en proactief mee te denken bij de verdere ontwikkeling van de verkooporganisatie.

Montagemedewerker (Numansdorp, Velp & Veldhoven)
 Als monteur ben je dagelijks op locatie bij onze klanten om hun aankopen te monteren. Als team draag je samen de verantwoordelijkheid voor het eindresultaat en zorg je er voor dat de klant tevreden is met de oplevering. Voor dit gevarieerde werk zijn samenwerken en verantwoordelijkheidsgevoel belangrijke kernwaarden. Wil jij helpen om onze klanttevredenheid maximaal te houden door prachtige producten bij de klant thuis te monteren?

Magazijnmedewerker (Numansdorp)
 Op ons logistiek centrum in Numansdorp zorgt het logistieke team dat dagelijks onze montage teams en de vrachtwagens met de juiste materialen op tijd vertrekken. De magazijnmedewerker helpt in met magazijn bij het beheer en ordenen van de voorraad, het pikken en gereedzetten van orders en het laden en lossen van vrachtwagens en aanhangwagens.

ZZP (Numansdorp, Velp & Veldhoven)
 Wij zijn op zoek naar extra ZZP'ers voor de montage van blokhutten, veranda's en tuinkamers. Wil jij helpen om onze klanttevredenheid maximaal te houden door prachtige producten bij de klant thuis te monteren? Dan leren we je graag beter kennen!

Numansdorp Wommelgem Veldhoven Velp Strijen Amersfoort Hoofddorp

Wij bieden prima arbeidsvoorwaarden, doorgroei mogelijkheden binnen onze merken en vestigingen, doelgerichte opleidingen en een prettige werksfeer in een professionele omgeving. Geïnteresseerden nodigen wij uit om vrijblijvend te solliciteren. Kom ook gerust eens langs in één van onze winkels. Je kunt je sollicitatie + CV per post of per mail richten aan dhr. B. de Jong vacature@blokhutvillage.nl. Vragen? Bel +31 (0)186 655 990.

Kijk voor al onze actuele vacatures eens op: www.blokhutvillage.nl/vacatures

Van Kooten
 TUIN & BUITEN LEVEN

Nieuw in **Aagtekerke**, op particulier terrein te huur: **ruim 6-pers. chalet** met 3 slaapkamers. Van alle gemakken voorzien. Met eigen terras en gazon, vrij uitzicht op landerijen en duinen.
 Op loopafstand van Ger. Gem. kerk, fietsafstand van Noordzeestrاند.
 Voor info en tarieven, bel 06-81973703.

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Uw vakantie in een compleet ingerichte LODGETENT (5 tot 7 pers.)
 Direct aan het Lago-Maggiore in Italië.
 Nederlandse kerkdiensten in omgeving.
 Info: 055 7507930 www.familylodges.nl

Te huur gevraagd: woning
omg. Veenendaal. Vanaf 1 mrt t/m dec 2019 DV. Tel. 06-41216598

Wij zoeken een nieuwe directeur...!

Wie zijn wij: De Dr. A. Comrieschool...

- staat in het Zeeuwse dorp Kruiningen
- heeft een mooi functioneel schoolgebouw
- gaat uit van de Gereformeerde Gemeente
- groeit momenteel in leerlingenaantal naar ruim 300 kinderen
- heeft een hecht team met een open, collegiale sfeer
- neem gerust alvast een kijkje achter de schermen, scan de qr code!

Informatie over deze vacature is te verkrijgen bij de heer Poortvliet (directeur): 06-15860665 of dhr. Jacobse (voorzitter schoolbestuur): 06-24970401. Bel of mail ons gerust!
Meer informatie over de school is te vinden op www.comrieschool.nl.

Uw sollicitatiebrief met CV dient u uiterlijk 15 januari te sturen naar:
dhr. I.P. van Koevering (secretaris),
secretaris@comrieschool.nl

dr. a. **comrieschool**

 De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar
verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Praktijk den Uijl

biedt hulp vanuit een Bijbelse visie aan kinderen, jongeren en volwassenen bij o.a.:

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

Veelal worden de gesprekken (gedeeltelijk) vergoed vanuit de aanvullende verzekering. Informeer hiervoor bij uw zorgverzekeraar.

 Praktijk den Uijl
psychosociale hulpverlening & contextuele therapie

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel
010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktijkdenuijl.nl

Gesprekslocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke
www.praktijkdenuijl.nl

Zoekt u een mediator?

Bel: 06 - 53868881

www.bvissermediation.nl

werkmittalent.nl / *vacatures*

- ONLINE MARKETEER, MAF, TEUGE
- DOCENT PEDAGOGIEK, DRIESTAR EDUCATIEF, GOUDA
- RESTAURATIE SCHILDER, HENK V/D BRAND, VOORTHUIZEN
- TEAMLEIDER GEHANDICAPTENZORG, DE ROZELAAR, B'VELD
- DIVERSE FUNCTIES, SILOAH, RIDDERKERK
- MANAGER P&O, CEDRAH, CAPELLE A/D IJSSEL

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring in zaal- en kerkorgels

Stolk orgels

NIEUWERKERK A/D IJSSEL

Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

www.stolkorgels.nl

Krabbedijkje
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

begrafenisverzorging Den Hollander

- Alleen begravenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingingen
010 - 460 05 09
info@tdenh.nl

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

 Psychologenpraktijk Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

Hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen

Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out · depressie · faalangst · fobie · gedragsproblemen · identiteitsproblemen · lichamelijke spanningsklachten · negatief zelfbeeld · onzekerheid · opvoedingsproblemen · paniek · piekeren · PDD-NOS · relatieproblemen · slaapproblemen · somberheid · spanning · stress · syndroom van Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:

T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

STICHTING VRIENDEN VAN
de Matthew Henry

"Verstaat gij ook hetgeen gij leest?"

U kent de Matthew Henry als eenvoudig en pastoraal getoetst. Help mee de rijke inhoud van deze Bijbelverklaring ook voor de miljoenen christenen in Indonesië toegankelijk te maken, in hun eigen taal.

Steun het vertaalproject met uw gift!
IBAN NL68 RABO 0143 0706 30

info@vriendenvandemathewhenry.nl
www.vriendenvandemathewhenry.nl

NU OOK IN DE HOEKSCHE WAARD

VAN WAGENINGEN
BEGRAFENISVERZORGING

Na ruim 50 jaar als familiebedrijf op Goeree-Overflakkee werkzaam te zijn geweest willen wij onze activiteiten uitbreiden naar de Hoeksche Waard.

Ons familiebedrijf kenmerkt zich door betrokkenheid, betrouwbaarheid en persoonlijk contact.

Wij verzorgen alleen begravenissen.

Voor informatie:

J. van Wageningen
Westdijk 31, 3244 BM Nieuwe Tonge
Telefoon 0187 651616 Mobiel 06 53241569

www.begrafenisverzorgingvanwageningen.nl

CAMPING EN CHALETPARK
"DE VERBORGEN HOEK"
 Kom kamperen in FRIESLAND of huur CHALET of compleet ingerichte LODGETENT bij de FRIESE MEREN
www.deverborgenhoek.nl 0514-602065

Begrafenisonderneming
Treur
 Kroostweg 22
 3704 ED Zeist
 030 692 42 58
 06 573 156 89
 info@begrafenisondernemingtreur.nl
www.begrafenisondernemingtreur.nl

Door omstandigheden bieden wij ons **prachtige Content orgel, type Mondri 500 Pastorale, te koop** aan voor € 4.950,-. Voor info en foto: 0317-615989.

KOSTER
 EEN ZORGZAME BEGRAFENIS
 Scherpenzeel / Barneveld e.o. (24/7):
033 277 0555
 Tarieven en gratis wilsbeschikking op:
kosterbegrafenisonderneming.nl

Relaties
 Seksualiteit
 Burn-out
 Onzekerheid
 ADHD – Autisme
 Identiteit
 Opvoeding
 Rouw
WWW.ABCONSULTS.NL
ABCONSULTS
 Precies de hulp die je nodig hebt!

HULP NA EEN ongeval
 Bent u slachtoffer van een ongeval? Heeft u hierdoor schade? DB Letselschade kan u geheel kosteloos begeleiden bij het verhalen van uw schade.

db-letselschade.nl
 0252-701108

Boekhandel De ZONNEBLOEM
 Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
 033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Annette van Maaren (Msc.)
 Reformatorisch Psycholoog

 Haastrecht Oudewater
 Montfoort Gouda
 0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl
 Psychologische Hulpverlening

1993 - 2018
Al 25 jaar werkzaam in China!
 TOEN

Stichting China
 Veenendaal
 NU
 Postbus 1150 | 3900 BD Veenendaal
 Juist nu is uw steun aan voorgangers meer dan nodig.
Stort uw jubileumgift op: NL 02 INGB 0000 320 666 t.n.v. Stichting China

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
 Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
 T 0186-576990
 E gjvanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
 Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
 T 0318-513597
 E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties

J. van 't Hul
 Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
 T 0651-622260
 E jvthul@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten

J. van 't Hul
 Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
 T 0651-622260
 E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
 postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
 T 078-6912899
 E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
 Familieberichten € 0,45 per mm.
 Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
 Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
 postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,00 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober) voor het buitenland*: € 150,00 per jaar *afwijkend tarief voor:
 Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
 3340 Culp Rd. Unit 11
 Vineland Stn. ON LOR 2E0
 T 905 562 1331
 E amberman47@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Wijzen uit het oosten

Hoe moet ik Lukas 2 lezen in combinatie met Matthéüs 2? Lukas beschrijft de terugkeer naar Nazareth na de voorstelling in de tempel, terwijl Matthéüs spreekt over de wijzen uit het oosten en de vlucht van Bethlehem naar Egypte. Wanneer zijn de wijzen dan gekomen om het Kindeke te aanbidden?

De beschrijving van Lukas

De Heere gaf ons in Zijn wijsheid één Evangelie. Tegelijkertijd gebruikte Hij daarvoor, geïnspireerd door de Heilige Geest, meerdere schrijvers. Soms vraagt dat van de lezer enig speurwerk bij het lezen van het onfeilbare Woord van God. Lukas beschrijft veel zaken rond de geboorte van de Zaligmaker in het bekende Lukas 2. Tegelijkertijd horen we hem niet over de wijzen uit het oosten. Na de komst van de herders naar de kribbe van Bethlehem, lezen we van Jezus' besnijdenis en aansluitend de voorstelling van (op de veertigste dag) in de tempel. Dan sluit hij dit deel af met vers 39: 'En als zij alles voleindigd hadden, wat naar de wet des Heeren te doen was, keerden zij weder naar Galiléa, tot hun stad Nazareth'. Het kan niet anders dan dat Jozef en Maria na het bezoek aan Jeruzalem met de Zaligmaker, eerst zijn teruggegaan naar Bethlehem, de wijzen hebben ontmoet, gevlucht zijn naar Egypte en op Gods bevel daarna terugkeerden in Nazareth.

Calvijn (1509-1564) schrijft in zijn Bijbelcommentaar: 'Ik stem geredelijk toe, dat het vertrek naar Egypte een tussenbedrijf in deze geschiedenis geweest is; en dat hetgeen Lukas zegt aangaande hun wonen in Nazareth, hun stad, in tijdsorde gesteld

moet worden na de vlucht naar Egypte, waarvan Matthéüs verhaalt. Indien het echter niet ongerijmd is, dat de ene Evangelist iets verzwijgt, dat de andere verhaalt, dan is er ook geen bezwaar tegen de mening van Lukas, met daarlating van de tijd, waarvan het niet in zijn plan lag te spreken, overgegaan is tot het vervolg van de geschiedenis'.

De beschrijving van Matthéüs

De evangelist Matthéüs beschrijft in zijn tweede hoofdstuk alleen (maar wel uitvoerig) de geschiedenis van de wijzen uit het oosten: 'Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, gelegen in Judéa, in de dagen van den koning Herodes, zie, enige wijzen van het oosten zijn te Jeruzalem aangekomen' (vers 1). Er zijn meerdere redenen in deze geschiedenis te noemen die de bovenstaande tijdsorde bevestigen. Allereerst, de wijzen hebben in het oosten die bijzondere ster, Zijn ster, gezien. Daarna zijn ze pas op reis gegaan en dat zal de nodige weken in beslag hebben genomen.

Vervolgens staat er zo nadrukkelijk in vers 11: 'En in het huis gekomen zijnde, vonden zij het Kindeken met Maria, Zijn moeder, en nedervallende hebben zij Hetzelve aanbeden. En hun schatten opgedaan hebbende, brachten zij Hem geschenken: goud en wierook en mirre'. We lezen niet meer van de kribbe waaruit we kunnen afleiden dat Jozef en Maria een ander verblijf hebben gekregen als bij het bezoek van de herders. Verder zien we dat de Heere hen als het ware voorziet van de 'geldmiddelen' om straks de lange tocht naar Egypte te maken. Calvijn wijst nog op Gods trouwe zorg dat Maria eerst wat is hersteld van het kraambed voor ze op de vlucht naar Egypte moeten. Tenslotte is de berekening van Herodes (twee jaar oud en daaronder) reden om aan te nemen dat het bezoek van de wijzen niet aansluitend aan dat van de herders moet worden gedacht.

Tenslotte de meest belangrijke vraag: mocht u/jij al knielen aan de kribbe van de geboren Koning der Joden? Of horen wij bij het overgrote deel van Jeruzalem dat met Herodes ontroerd werd maar niet op weg ging naar Bethlehem? Of bij al die 'verwonderde' mensen in en om Bethlehem die ook niet van hun plaats kwamen?

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.